Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams – „ŪKININKĄ"
Vaikams – „VARPELĮ"

Nr. 46 (128) | Vilnius 1939 m. balandžio 20 d. (ketvirtadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Atsiliepiama į Ruzvelto žygį. Anglija gins ir Baltijos valstybes. Paleistas Lietuvos seimas. Amerikoje viesulas padarė milžiniškus nuostolius.

DVIEJŲ JĖGŲ VARŽYTINĖS

Gyvename nepaprastą pasaulinio judėjimo metą, kada grumiasi dvi jėgos: tamsioji, žiaurios jėgos bei karo ir šviesioji taikos, ramybės ir lygybės.

Kasdieną ateina žinių apie naujus pasiruošimus kariauti iš vienos pusės ir apie pastangas įsismaginusią karo šmėklą sulaikyti — iš antros pusės. Tačiau karingai nusiteikusios tautos, atrodo, jau nebesulaikomos. Jos nebesitenkina ramiu tautų grobimu ir rodo savo aštrias iltis, kuriomis ruošiasi kiekvieną artimesnį kaimyną įkąsti. Kas per išdidumas tų karingai nusiteikusių valdovų! Prieš kokį grobiamąjį žygį, visuomet pasikviečia pas save namo numatytosios aukos atstovą ir verčia jį „geruoju" pasirašyti pasidavimo raštą. Tai labai praktikuojamas šiandie žmonių tarpusavio santykiuose elgimosi būdas. Galime čia ta proga prisiminti mažesnio masto įvykius su mūsų pavardėmis, ir įsitikinsime. Čia irgi žmonės gauna tam tikrą raštą pasirašyti „savo gera valia". Todėl visai nenuostabu, kad šiandie kviečiant Hitleriui į savo penkiasdešimties metų sukakties iškilmes visą eilę mažųjų valstybių svečių, prisivengiama, ar per tas iškilmes nebus padiktuotas svečiams koks diktantas. Rodosi, aišku, kad su kviestaisiais į iškilmes svečiais visame kultūringame pasaulyje priimta elgtis mandagiai. Bet šių dienų politikai, ypač nacionalsocialistai, mandagumo, pasitikėjimo ir teisės papročiais naudojasi kaip viena iš daugelio priemonių savo tikslui siekti. Elgiasi ne taip kaip tinka ir priimta, bet taip, kaip šiuo metu naudingiau.

Tad suprantama eilinio lietuvio baimė, kad ir mūsų tautos vadus pasikvietę svečiuosna tie ponai socialistai nepadarytų kokio nemalonumo kariuomenei, likusiai be vado.

Neseniai Amerikos prezidentas Ruzveltas mušė didesiems taikos ardytojams pilną žmoniškų jausmų telegramą, kur reikalauja pažadėti, kad nebus liejamas nekaltų žmonių kraujas ir puolamos kaimyninės valstybės, jų tarpe Lietuva ir Lenkija. Vieni tvirtina, kad ši Ruzvelto telegrama nebesulaikys karo, kiti mano, kad ji vis dėlto gali atstumti karo pavojų. Tretiesiems toji telegrama-tesanti paprastas popieriukas, prirašytas gražių žodžių. Tegul sau ir taip. Jei toji telegrama yra tik gražūs žodžiai, tai ji vistiek turi savo reikšmę. Šiandie visuotinio įsikarščiavimo metu blaivesnis žodis — taip pat didelė paguoda. Tai viena, o antra, tas žodis turi ir gilesnę prasmę net neigiamo į jį atsakymo atveju iš Hitlerio ir Musolinio pusės. Toji telegrama ateityje bus dokumentas, kuris dar aiškiau parodys, kas iš tikrųjų buvo užpuolikas. Juk gerbiamieji svetimų žemių grobikai patys dangstosi kilniais taikos šūkiais, norėdami tuo būdu suversti atsakomybę už sukeltąjį karą kitiems.

V.

HITLERIS ATSAKYS RUZVELTUI
savo Reichstage

Kaip jau buvo rašyta, Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas Ruzveltas, įvertindamas šio meto rimtas tarptautines sąlygas, balandžio 15 dieną nusiuntė Hitleriui ir Mussoliniui telegramą, kurioje pabrėžiama, kad *dabar šimtai milijonų žmonių gyvena nuolatinėje karo baimėje* ir toliau Hitlerio ir Mussolinio klausiama, ar jie yra nusistatę suteikti patikinimus, kad jų ginkluotos pajėgos neužpuls ir neužims šių valstybių žemių: *Suomijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Švedijos, Norvegijos, Danijos, Olandijos, Belgijos, Didžiosios Britanijos, Airijos, Prancūzijos, Portugalijos, Ispanijos, Šveicarijos, Lenkijos, Liuksenburgo, Lichtenšteino, Vengrijos, Rumunijos, Jugoslavijos, Bulgarijos, Sovietų Rusijos, Graikijos, Turkijos, Sirijos, Palestinos, Egipto ir Irano.*

Ruzveltas savo raštą taip užbaigia:

„Tikiuosi, kad jūsų atsakymas žmonijai duos pagrindo viltis, jog visas tas nerimas baigsis, ir bus pajustas saugumas ilgiems ateities metams".

Hitleriui ir Mussoliniui į tai atsakyti nelengva, nes ir vienas ir antras jau perdaug yra užsimoję ir gal perdaug jau nuženge...

Tačiau Hitleris vis dėlto pasižadėjo Ruzveltui atsakyti. Jis tai ketinąs padaryti balandžio 28 dieną jo sušauktame Vokietijos Reichstage. Pranešdamas apie tai Vokietijos žinių biūras tarp kitko pažymi: „Kancleris šį reikalą taip laiko svarbiu, kad yra nutaręs Amerikos prezidentui atsakyti vokiečių tautos vardu prieš Reicho parlamentą".

Anglijos garantijos
liečia ir Baltijos valstybes

Taline anglų kalba išeina žurnalas „Baltic Times", kuris dažnai gvildena susijusias su Baltijos valstybėmis politines problemas. Savo paskutiniame numeryje tas laikraštis paliečia mažųjų Baltijos valstybių politiką ryšyje su dabartine tarptautine padėtimi. Nedidelės valstybės, sako laikraštis, pačios turinčios rūpintis savo saugumu, nes neutralumas pirmoje eilėje turįs būti pagrįstas noru save ginti. Negalima esą sudaryti įspūdžio, kad mažosios valstybės norinčios būti įtraukiamos į didžiųjų valstybių blokus. Pirmasis mažųjų valstybių uždavinys turįs būti išsaugoti savo efektyvų neutralumą. Jos turinčios tik vieną kelią: 1) nepasiduoti vienos ar antros valstybės įtakai ir 2) drąsiai gintis nuo kiekvieno mėginimo pažeisti jų neutralumą. Toliau laikraštis apžvelgia Anglijos Lenkijai suteiktas garantijas. Laikraštis pabrėžia, kad žymioje dalyje Čemberleno deklaracija liečianti mažąsias Baltijos valstybes. Šios deklaracijos reikšmė esanti sulaikyti Vokietijos ekspansiją Lenkijos ir Baltijos valstybių kryptimi. Taip jau didelę reikšmę kitoms Baltijos valstybėms esanti tik ką sudaryta Lietuvos ir Vokietijos nepuolimo sutartis. Tai esanti geriausia garantija Baltijos valstybėms, kad nuo dabar joms nesą ko Vokietijos bijoti. Ateityje Anglija padidinsianti Lenkijos apsigynimo galią, o toji galėsianti užkirsti Vokietijos ekspansiją į Baltiją. Baltijos valstybių uždavinys esąs dabar laikytis paskelbtojo neutralumo ir jokiu būdu nesiduoti įtraukiamoms į bet kokius blokus. Neutralumo politika galinti duoti santykiuose su kaimynais geriausius rezultatus.

Pasaulis Ruzvelto žygiui
PRITARIA

Jungtinių Amerikos Valstybių prezidento Ruzvelto kreipimasis į Vokietijos ir Italijos diktatorius beveik visame pasaulyje susilaukė nuoširdaus pritarimo.

Anglijos vyriausybė pasisakė šitaip:

„Britų vyriausybė nuoširdžiai pritaria Roosevelto raštui, pranešdama Vokietijos kancleriui ir italų vyriausybės galvai. Britų vyriausybė visiškai pritaria tam aiškinimui, kurį Jungtinių Valstybių prezidentas duoda tarptautinei padėčiai. Britų vyriausybė tiki, kad iniciatyva, kurios ėmėsi didysis valstybės vyras, tikrai teikia priemonių išvengti katastrofai, kuri graso Europai ir kurios bijo visi kraštai".

Prancūzijos ministras pirmininkas tuojau pranešė Jungtinių Amerikos Valstybių ambasadoriui Paryžiuje, kad *prancūzų vyriausybė pilnutinai ir be jokių rezervų prisideda prie Ruzvelto siūlymų*. Esą Prancūzija lieka ištikima laisvės ir žmonių solidarumo bei tarptautinės taikos visų valstybių neprilausomybės mintimi.

Tuo pat reikalu taip pat palankiai atsiliepta Lenkijoje, Rumunijoje, Sovietų Rusijoje, Kanadoje ir kitose valstybėse.

Išsiskyrė tiktai vokiečių ir italų spauda, kuri Ruzvelto žygį pašiepia ir neteikia jam jokios didesnės reikšmės.

Popiežiaus kalba Ispanijai

Sekmadienį per radiją popiežius pasakė kalbą ispanų tautai. Jis pirmiausia pasveikino ispanus su grįžusia ir taip pageidauta taika. Toji taika turėtų skelbti ateičiai ramybę tvarkoje, garbingume ir gerovėje. Ispanija materializmo šalininkams parodė, kad aukščiau visų šio pasaulio dalykų stovi amžinosios tikėjimo ir dvasios tiesos. Popiežius ragino ganytojus apšviesti materializmo ir laicizmo suklaidintus žmones ir jiems įkvėpti individualinio ir socialinio teisingumo principus, kurie randami evangelijose ir Bažnyčios moksle. Pagyręs generolą Franco už jo „kilnius ir krikščioniškus jausmus", popiežius prisiminė pilietinio karo aukas ir kvietė visus tikinčiuosius prie taikos ir malonės veikimo.

Amerikoje siautė nepaprastas viesulas

Balandžio 16 dieną Jungtinėse Amerikos Valstybėse siautė nepaprastai stiprus viesulas (uraganas), kuris tenykščiams gyventojams padarė daug žalos. Texasos, Luizianos ir Arkanso valstybėlėse viesulas sugriovė daug pastatų, sužeidė ir užmušė nemaža žmonių. Iki šiol surinktomis žiniomis, Arkanso valstybėlėje viesulas visai sunaikino keletą sodžių ir nugriovė Colline bažnyčią. Jos griuvėsiuose žuvo 31 žmogus. Kitur viesulo metu apie 100 žmonių žuvo ir apie 300 žmonių sužeista. Vienoje Arkanso valstybėlėje viesulas šešių mylių ilgyje nušlavė viską nuo žemės paviršiaus. Iš viso, neskaitant žmonių gyvybių, padaryta šimtai milijonų dolerių nuostolių.

Dėl laisvosios zonos Klaipėdos krašte

Kauno dienraščio „Lietuvos Aido" korespondentas rašo iš Berlyno:

„Vokiečių spauda žymioje vietoje skelbia vokiečių telegramų agentūros komunikatą, kuriame pranešama, kad Lietuvos ir Vokietijos vyriausybės draugiškai susitarusios dėl netrukus prasidėsiančių derybų Klaipėdos uosto laisvos zonos reikalu. Ta proga reicho oficiozas „Voelkischer Beobachter" rašo ilgą komentarą, antrašte „Kasdieninis melas". Vokiečių oficiozas aštriai polemizuoja su lenkų spauda, kuri rašanti, kad Vokietija nenorinti duoti Lietuvai laisvos zonos Klaipėdos uoste.

Laikraštis taip pat polemizuoja su lenkų ir anglų spauda dėl kai kurių gandų dėl Lietuvos.

„Essener Nationalzeitung" skelbia taip pat platų komentarą. Laikraštis pastebi, kad gandai dėl laisvos zonos Klaipėdos uoste nedavimo siekia pasėti nepasitikėjimą dvišaliais susitarimais.

„Hamburger Fremdenblatt" rašo, kad anglų spaudos tvirtinimai, jog Lietuva negausianti laisvos zonos Klaipėdoje siekią įrodyti, kad Vokietija laužanti savo žodį. Tuo pat metu kai tarp Lietuvos ir Vokietijos prasideda derybos, — baigia išvedžiojimus laikraštis, — iš Londono leidžiamos „minos", kurios turi tikslą Lietuvai neleisti pasinaudoti vaisiais jos vertingo ir pagirtino įnašo į Europos taiką".

×

Vokiečių telegramų agentūra yra paskelbusi tokį komunikatą:

„Iš informuotų šaltinių ryšium su prancūzų ir anglų spaudos pranešimais, esą laisva lietuvių uosto zona Klaipėdoje, kuri buvo numatyta vokiečių lietuvių sutartyje, nebus įsteigta, pranešama, kad numatytos derybos tai zonai įsteigti prasidės balandžio 24 d. Berlyne. Vokiečių ir lietuvių vyriausybės pasirengė toms deryboms, užmezgusios draugišką kontaktą. Tos derybos, tarp kitko, patarnaus patikrinti glaudesniam prekybiniam bendradarbiavimui tarp abiejų valstybių. P. Norkaitis, Lietuvos Užsienių Reikalų Ministerijos ekonominio departamento direktorius, pirmininkas lietuvių komisijai ir išvyks į Berlyną balandžio 17 d. parengti pačioms deryboms. P. Jankevičiui, valstybės sekretoriui, pavestos specialiai derybos, liečiančios laisvo uosto įsteigimą. Čia nurodoma, kad tos derybos ryškiai paneigia gandus, paskleistus svetur, su tikslu sudrumsti gerus vokiečių lietuvių santykius".

— Klaipėdoje dabar gyvenimas beveik apmiręs. Nebedirba nė vienas fabrikas, nė viena lentpjūvė. Maisto produktai pabrangę. Svieto galima nusipirkti tik pagal kortELES ir labai apibrėžtą kiekį.

— Lietuvos Raudonojo Kryžiaus pirmininkas dr. Alekna buvo nuvykęs į Varšuvą, kur buvo atsilankęs Lenkijos Raudonojo Kryžiaus įstaigoje. Spėjama, kad ta proga buvo tartasi lietuvių ir lenkų kalinių pasikeitimo reikalu.

Ką nutarė Lietuvos mokytojai

Kaip jau buvo rašyta, Kaune įvyko Lietuvių Mokytojų Sąjungos narių gausus suvažiavimas. Tai buvo vadinamos mokytojų dienos. Suvažiavimui kalbas pasakė ministras pirmininkas gen. Černius ir švietimo ministras Dr. L. Bistras. Mokytojai svarstė eilę klausimų, liečiančių mokytojų darbo sąlygas bei pareigas. Mokytojai dėl dabartinės tarptautinės ir Lietuvos padėties priėmė tokį nutarimą:

„Šiuo laiku, kada teisės ir gerų žmonijos papročių nebepakanka tautų laisvei garantuoti ir apsaugoti, kada netikėtas ir staigus priešų įsiveržimas taikinga ir ramią tautą gali priversti griebtis ginklo savo laisvei ir kultūrai ginti, lietuvis mokytojas, suprasdamas ir jausdamas savo pareigas tėvynei, laisva valia ir patrioto sąžine pasiryžo didžiąją savo energijos ir pastangų dalį paskirti atspariam ir atkakliam lietuviui kovotojui ugdyti.

Siekdamas šio tikslo, lietuvis mokytojas savo darbą taip tvarkys, kad paruoštų tautai jaunuomenę taip drausmingą, tvirtavalę, drąsią ir aktingą, stiprią dvasinai ir fizinai, jau įpratusią vartoti ginklą ir pasiryžusią be atodairos ir apskaičiavimų kovoti už savo tautos laisvę ir gerį.

Tatai pareikšdamas, lietuvis mokytojas kviečia visus lietuvius, ypač savo auklėtinių tėvus, šią pareigą atliekant, jam pritarti ir padėti".

Lietuvos Seimas paleistas atostogų

Lietuvos Valstybės Prezidentas, pasiremdamas Valstybės Konstitucija, balandžio 15 dieną paleido Lietuvos Seimą vasaros atostogų. Paskutinį Seimo posėdį uždarė ministras pirmininkas gen. Černius. Jis tačiau pareiškė, kad galimas dalykas, jog gegužės mėnesį teks seimą sukviesti nepaprastiems posėdžiams, kuriuose turės būti apsvarstytas valstybės biudžeto pakeitimo projektas.

Lietuvos Seimas šio pavasario posėdžiavimo metu yra priėmęs 33 įstatymus. Vienų įstatymų projektus pateikė vyriausybė, kitų projektus paruošė patsai Seimas. Be to, Seimo peticijų komisija per tą patį laiką priėmė ir sprendė 298 peticijas (prašymus). Komisija tuo reikalu posėdžiavo 69 kartus ir padarė įvairiais prašytojų reikalais 466 nutarimus.

KULTŪRINĖS ŽINIOS

Kaip buvo kuriama Mokslo Mylėtojų draugija?

Pradėjus kurti Lietuvių Mokslo Mylėtojų draugiją, keletą kartų „Aide“ buvo trumpai aprašyta tos draugijos kūrimo eiga. Tačiau tai buvo tik ištisos įvykių eilės nuotrupos. Girdėti, daug kas norėtų sužinoti plačiau, kaip yra buvę su naujosios draugijos atidarymu ir kaip dabar yra.

Šiuo straipsniu kaip tik ir norima skaitytojams pateikti smulkiau nupieštą Mokslo Mylėtojų draugijos kūrimo eigą.

Baigiant 1938 metus, Pato agentūra paskelbė, kad lietuviams esą leista kurti naują Mokslo draugiją su etnografiniu muziejumi. Išsiilgusius organizacinio gyvenimo Vilniaus lietuvius ši naujiena nustebino ir pradžiugino. Ėmėme galvoti, kad jau atėjo seniai lauktas atoslūgis, ir mes vėl galėsime pasidžiaugti bent jau kultūrines savo organizacijas atgavę. Minėtąją žinią paskelbus ir kuriam laikui praėjus, **Vaivadija pasikvietė keletą lietuvių** (Direktorių M. Šikšnį, kun. V. Taškūną, mokytojus B. Untulį, A. Mačionį ir publicistą R. Mackevičių), kuriems pranešė, kad jau atėjęs laikas steigti naują mokslo draugiją, kuri galėsianti perimti senosios Lietuvių Mokslo draugijos turtus. Pranešant buvo dar paaiškinta, kad būsimos naujosios draugijos valdyboje bent pradžioje negalėsią būti kai kurie lietuvių visuomenės asmens, o nariais turėsią teisę būti tik piliečiai. Ten pat buvo pažadėta naująją draugiją ko greičiausiai patvirtinti, jeigu čia minėtosios sąlygos būsiančios ištesėtos. O sąlygos, tiesą sakant, nebuvo sunkios. Blogą įspūdį padarė tik kai kurių asmenų išskyrimas ir patarimas nerinkti jų valdybon. Šiaip pakviestiesiems buvo pareikšta, kad, rašant naujosios draugijos įstatus, esą galima pasinaudoti net senosios Lietuvių Mokslo draugijos statutu ir šį tą pakeitus ar papildžius bei patį buvusios draugijos pavadinimą modifikavus, naująją draugiją galima duoti Vaivadijai tvirtinti. Visas šis steigiamasis darbas, pranešėjų tvirtinimu, turėjo būti atliktas ilgai nedelsiant.

Netrukus susirinko į švento Mikalojaus parapijos salę būrelis lietuvių šviesuomenės ir svarstė, kaip reikia suprasti ir įvertinti nepaprastą pasiūlymą. Čia vieni pasisakė už naujosios draugijos steigimą, kiti-prieš. Vieniems rodėsi, kad negavus atsakymo dėl uždarytosios mokslo draugijos neverta steigti naujoji. Šių nuomone, pasinaudoti leidimu būtų lygu patiems išbraukti senąją draugiją ir gera valia nutraukti labai brangias senosios draugijos, mūsų patriarcho J. Basanavičiaus įkurtos, tradicijas, būtų lygu pažeisti savo tautinę ambiciją ir duoti progos būsimosioms kartoms apkaltinti tuos, kurie šį siūlymą priėmė. Be to, dar daugeliui atrodė labai įtartinas senosios Mokslo draugijos pirmininko traktavimas, sukėlęs, kaip vėliau paaiškėjo, visiškai pagrįstų įtarimų. Dauguma susirinkusiųjų rimtai abejojo, ar nereikės naujosios draugijos steigėjams dar ką nors „braukti iš savo tarpo“, jeigu bus sutikta su nurodytojo asmens išskyrimu. Tas asmuo tai buvo kun. daktaras A. Viskantas, uždarytosios Mokslo draugijos pirmininkas.

Apskritai, nelygus mūsų visuomenės traktavimas, jos skirstymas į „susikompromitavusius“ ir „nesusikompromitavusius“ visiems buvo ne tik nepageidaujamas, įtartinas, bet taip pat labai įžeidžiąs lietuvio savigarbą. Nes visų susirinkusiųjų nuomone niekas iš lietuvių veikėjų nebuvo nieko padaręs, už ką būtų vertas viešai atstumti nuo lietuvių organizuoto veikimo.

Taip stengėsi pagrįsti savo mintis kovodami dėl paties principo tie, kurie nebuvo linkę siūlymo priimti.

Kiti galvojo, kad reikia pasinaudoti leidimu ir kurti naująją draugiją. Šių tvirtinimu, atmesti pasiūlymą būtų neišmintinga, o tradicijos, ir naująją draugiją įkūrus, vis dėlto liktų tos pačios. Visi juk žinotų, kuriomis sąlygomis atsirado naujoji draugija, paveldėjusi senosios turtus. Kas žino, ar nebus ateityje kaltinami tie, kur nenori imti atiduodamo brangaus turto, dėdamiesi giną tuo būdu senąją draugiją, kurios vistiek nėra vilties atgauti. Paliekant nežinomam likimui buvusios Mokslo draugijos turtus, reikia prisiimti ir kaltę, jei kas tiems turtams atsitiktų bloga, jei jie lietuvių tautai visai žūtų. Ambicija — reikalingas dalykas. Bet vien ja vaduotis sunku. Šiandie nekartą tenka silpniesiems pažeisti savo garbę dėl svarbesnių dalykų. Ir dėl to dažnai nugali realistinė politika.

Pagaliau, klausimas, ar sveika bus ambicija neimti savo brangenybių ir ar negeriau bus tai pačiai ambicijai saugoti mūsų branginamas tradicijas imant, kas duodama.

Pastariesiems pritarė dauguma, vadinasi, buvo nutarta kurti naująją Mokslo draugiją.

Išrinktajai komisijai buvo pavesta parašyti draugijos statutą, kuris numatė steigti draugijos skyrius provincijoje. Pasirašius penkiolikai steigėjų, statutas buvo nuneštas Vaivadijai. Nunešusiems buvo pažadėta netrukus statutą patvirtinti. Tačiau, kelioms dienoms praėjus, vėl buvo pašaukti keli draugijos steigėjai ir jiems pranešta, kad statutas turi būti perredaguotas, kad reikia išbraukti tuos statuto paragrafus, kurie kalba apie draugijos skyrių steigimą ir apie nepiliečių priėmimą draugijos nariais. Be to, buvo pranešta, kad du naujosios draugijos steigėjai kun. K. Čibiras ir kun. K. Pukėnas turi būti išbraukti ir pakeisti kitais steigėjais. Dabar vėl susirinkus steigėjams reikėjo daug ginčytis, priimti reikalavimus ar nepriimti ir tuo pačiu, aišku, duotąją draugijos steigimo malonę atmesti. Pradžioje steigėjų susirinkimas buvo griežtai pasiryžęs nenusileisti, juo labiau, kada iš tolo teko išgirsti teiraujantis, kas bus išrinktas naujosios draugijos valdybon. Bet vėliau sutikus minėtiesiems nariams išsibraukti, dar kartą apsvarstęs sakytuosius pasiūlymus, susirinkimas nutarė nusileisti ir priimti kitu du steigėju išbrauktųjų vieton, bet nesutiko atsisakyti nuo skyrių ir narių nepiliečių. Todėl įteiktasis statutas buvo dar kartą steigėjams grąžintas. Susirinkimo siųstieji derybų delegatai paaiškino, kad nenorima leisti naujosios draugijos skyrių dėl to, jog jie gali būti panaudoti politiniams tikslams. **Teko dar kartą svarstyti susidariusias aplinkybes.** Buvo galutinai išaiškinta, kad valstybės įstatymai leidžia būti mokslo draugijų nariais ir neturintiems pilietybės. Be to, teko svarstyti naują Vaivadijos pranešimą, kuriuo buvo reikalaujama išbraukti tą naujosios draugijos statuto paragrafą, kuris kalba apie draugijos veikimo plotą visoje Lenkijoje. **Reikalaujama buvo veikimo plotą sumažinti** ir norima buvo leisti būsimajai draugijai veikti tik Vilniaus vaivadijoje. Kadangi Lenkijos valstybėje lietuvių gyvenamųjų vietų yra ne tik Vilniaus, bet ir kitose vaivadijose, tai toks veikimo ploto siaurinimas steigėjams buvo nepriimtinas. Naujoji draugija įsirašė savo statutan lietuvių etnografinių sričių tyrinėjimą, tautosakos ir archeologinių bei geologinių dalykų rinkimą. Sutikdama veikti tik Vilniaus vaivadijoje, būtų buvusi priversta atsisakyti nuo kitų lietuvių gyvenamųjų sričių. Todėl steigėjų susirinkimas dar kartą nutarė per savo delegatus pranešti Vaivadijai negalįs sutikti nei su jos siūlomuoju veikimo plotu, nei su kitais reikalavimais, tačiau jei būtų atsižvelgta į mūsų interesus ir padaryta mums nuolaidų, tai naujosios draugijos steigėjai galėtų pagaliau atsisakyti nuo skyrių steigimo. Draugijos steigėjų delegatams M. Kraužliui, A. Juškevičiui ir V. Žilėnui šį kartą sureferavus susirinkimo nuomonę, pavyko vaivadijoje šį tą laimėti: draugijos nariais pagaliau buvo leista būti ir nepiliečiams. Ir pačiai vaivadijai pagaliau paaiškėjo, kad valstybės įstatymai to malonumo nedraudžia. Kadangi naujosios draugijos nariai nusileisti tiek, kiek iš jų buvo reikalaujama jokiu būdu negalėjo, tai draugijos statutą vaivadija perdavė aukštesnėms įstaigoms patvirtinti. Palaukus keletą dienų, pagaliau buvo pranešta, kad patvirtintą Draugijos statutą galima, sumokėjus tam tikrus mokesčius, atsiimti. Dabar po ilgų derybų lietuviai turėjo valdžios leistą naują draugiją, kuriai buvo paliktas veikimo plotas — visa Lenkija, vadinasi, ne viena Vilniaus vaivadija, bet visos Lenkijos lietuvių gyvenamosios vietos, tačiau skyrių steigti nebuvo galima.

Naujoji Lietuvių Mokslo Mylėtojų draugijos valdyba ėmė rūpintis pažadėtų senosios Lietuvių Mokslo D-jos turtų atgavimu.

Čia pažymėtina, kad buvusios draugijos pirmininkas kun. A. Viskantas, patvirtinus Mokslo Mylėtojų d-jos statutą, gavo pranešimą, kad Lietuvių Mokslo draugijos turtas likviduojamas.

Vėl prasidėjo ilgos derybos turtui perimti. Ilgainiui buvo susitarta dėl mišrios lietuvių lenkų komisijos, kuri turėjo peržiūrėti Lietuvių Mokslo draugijos biblioteką ir rinkinius. O vėliau visą draugijos turtą dar kartą smulkiai patikrino buvęs tos draugijos ilgametis darbininkas Razmukas ir kuratoriaus paskirtas darbininkas E. Savicki. Patikrinus buvo rasti visi draugijos rinkiniai, tik trūko 1905 m. bylų, kurias valdžia, pasiremdama tam tikrais įstatymais, buvo jau anksčiau iš draugijos išvežusi, ir pusantro šimto knygų. Tos knygos — tai įvairios brošiūros, periodinių leidinių tomai ir beletristika. Kur jos yra, tuo tarpu neišaiškinta. Gali būti paskolintos arba kiton vieton kur nors perkeltos. Trūkstą taip pat A. Juškos-Juškevičiaus archyvinių dokumentų, kurie dar galį atsirasti. **Nors ir patikrinti visi Mokslo draugijos rinkiniai, tačiau dar neperimti.** B Mokslo draugijos ir „Ryto“ d-jos kuratorus Prokapčuk turto perduoti neskuba, o derasi dėl „Ryto“ draugijos patalpų, kuriose sukrauti Mokslo draugijos rinkiniai, nuomos. Iš visos tų derybų eigos kartais stačiai neaišku, kam ši byla taip ilgai vilkinama. Nejaugi dar ir šiandie būtų kam svarbu galutinai neperduoti seniai pažadėtos draugijos?

Juk jau dėl skolų, kurių kuratorių valdymo metais susidarė arti devynių tūkstančių, susitarta. **Pažadėta dalimis skolą grąžinti** ir pažadas paremtas p. K. Stašio žodžiu. Su tuo pažadu sutikta, dėl nuomos susiderėta ir vis dėlto dar byla nebaigta, turtas dar ne naujosios draugijos, nors jau tuoj bus visa pusė metų, kai deramasi. Laikas veikia Mokslo draugijos rinkinių nenaudai. Atėjo pavasaris, svyruoja oro temperatūra. Tas svyravimas nieko gero nelemia draugijos turtams. Yra vertingų ir dar reikiamai neapsaugotų rinkinių. Jie ko greičiausiai turi būti sutvarkyti. Tai tegali atlikti naujoji Mokslo Mylėtojų draugija. Reikia tikėtis, kad jai pagaliau pavyks tą lietuvių visuomenės dvasinį turtą pasiimti savo globon.

Prieškarinė ir pokarinė Lietuvių Mokslo d-ja

Baigiant rašyti apie Mokslo draugijas — vieną uždarytąją ir antrą naujai leistąją, pravartu jas abidvi nors trumpai apibūdinti. Prieškarinės Lietuvių Mokslo draugijos veikimo plotas buvo visa etnografinė (tikroji) Lietuva. Įsikūrus nepriklausomai Lietuvos valstybei, tas plotas žymiai susiaurėjo. Nors Lietuvių Mokslo draugija niekuomet nebuvo nutraukusi ryšio su visa savo tauta, gaudavo naujų leidžiamų raštų, laikraščių, žurnalų ir kt., tačiau įsikūrus Lietuvos universitetui visa mokslo medžiaga reikėjo ir ten telkti. Tokioms aplinkybėms susidarius, tiesiogiai liaudies kūryba domėtis, senovės palikimus rinkti buvusioji Lietuvių Mokslo draugija galėjo tik rytinėje lietuvių tautos dalyje. Taip buvo ir daroma. Tokią pačią pareigą įsirašė į savo darbo planus ir pažymėjo tai savo įstatuose ir naujoji Mokslo Mylėtojų draugija, kuri, be abejonės, nieku būdu nenori nutraukti ryšių su garbinga, didelį vaidmenį suvaidinusia, senąja Vilniaus Lietuvių Mokslo draugija.

Dubaka.

MŪSŲ RAŠYTOJAI IR JŲ KŪRYBA

Kas tai yra rašytojas?

— Rašytojas yra, sakysime, tas, kas rašo, taip kaip audėjas yra tas, kas audžia, o artojas tas, kas aria.

Gyvenime vis dėlto yra kitaip. Nors visų amatų žmones vadiname tikraisiais jų vardais, tačiau tą, kurs ką nors rašo, dar nebūtinai turime vadinti rašytoju. Yra žmonių, visą savo amžių labai daug rašančių, kurių vis dėlto rašytojais nieku būdu negalima pavadinti.

Bet dažnai gyvenime atsitinka, kad kas nors, ėmęs skelbtis rašytojąs esąs, pradėjęs reklamuoti kad ir nevykusius savo kūrinius, pamaži įtikina artimiausią aplinką, ir ši ima tikėti naujo kūrėjo gabumais. Naujam kūrėjui paprastai greičiau pritariama ir jo kūryba žavimasi tuomet, jei jis yra kokių nors konkrečių partinių ar srovinių idėjų uolus skelbėjas. Pasirodžius tokio rašytojo naujam kūriniui, viena dalis kūrinį smerkia, randa jame daugybę trūkumų, kita dalis — priešingai, patenkinta ir turi kuo žavėtis. Labai nelygios žmonių akys ir nevienoda skonis, politiniais įsitikinimais pramiešta, padaro tai, kad tyras skonies jausmas dažnai esti nustelbiamas ir dėl to darosi pakrikęs, neaiškus. Reikia gana blaivaus ir drąsaus žmogaus, kad galėtų viešai tarti dėl kurio nors kūrinio kaip galima teisingesnį žodį, su kuriuo *dauguma* sutiktų. Kam nėra žinoma žmogaus būdo ypatybė — nejučiomis pasiduoti kito įtakai?

Toji įtaka ypač yra žymi literatūroje. Tegul tik išgirsta koks eilinis literatūros mėgėjas profesoriaus nuomonę dėl kurio nors kūrinio, o, būkime tikri, ims taip galvoti, kaip profesorius, ir sakys: a, iš tikrųjų kūrinys vertingas, įdomus, o koks turinys įvairus, kiek ten gyvenimo tiesos!

Beveik tais pačiais žodžiais ims girti arba peikti. Nenorės manyti, kad profesorius ar koks kitas didesnis autoritetas, gali klysti, bijos taip net ir pagalvoti, o jei su kuriuo nors tvirtinimu sielos gelmėse ir nesutiks, tai vis dėlto viešai niekaip nedrįs to paskelbti. Tik drąsesnės prigimties žmonės, savo rūšies revoliucionieriai, kartais ir jaunesni ir mažiau išsilavinę būdami, nesivaržo savo minčių viešai pareikšti. Šitoki iš viso nieko nebijo. Sumanę lengvai galėtų ką nori rinktiniais žodžiais išbarti, išjuokti arba išgarbinti. Tatai priklausytų nuo jų nuotaikos arba stačiai nuo įsitikinimų.

Mūsų laikraščiuose kai kada šis tas parašoma ir apie šio krašto literatūrą

Vieni pasidžiaugia, pasiguodžia Vilniaus krašto lietuvių dvasiniu lobiu, kiti, neperdaug to lobio rasdami, nusimena ir ieško priežasčių, kodėl taip, o ne kitaip yra. Tvirtina, kad rašytojui reikia kultūros ar antraip — kultūrai rašytojo, teigia, kad nebus rašytojų, kol nebus sąlygų rašyti ir t. t.

Pirmieji iš vieno degtuko padaro visą amunicijos sandėlį. „Rimtų“ Vilniaus krašto „kritikų“ paskaičius, o pačios kritikuojamosios literatūros nemačius, tikrai galima būtų susidaryti nepaprastą mūsų krašto literatūros vaizdą. Yra toje literatūroje, pasak kalbamuosius kritikus, ir šlamšto ir visai gražių dalykų, kurių tarpe gali norėdamas rasti visko, novelių, eilėraščių ir kitų galų, o tose novelėse, eilėraščiuose, jų nuomone, pilna „asonansų“ ir kitokių nepaprastų literatūrinių gėrybių, kurias paprasti miruoliai, moką skaityti, supranta, nebent tiktai kritikų padedami. „Gilių minčių“ gudrybėse, žinia, nekiekvienam lemta išnarplioti „pagrindinę mintį“.

Į klausimą, kokie mūsų krašto rašytojai, rodos, galima būtų atsakyti trumpai ir aiškiai:

mūsų rašytojai politikai, publicistai, amatininkai — kalviai, o ne menininkai.

Mūsų krašto rašytojai rašo todėl, kad reikia, todėl, kad mėgsta ir turi didelių ambicijų būti rašytojais. Sunku būtų pasakyti, kad jų gabumai rašyti yra lygūs jų ambicijoms.

Kiek yra meno mūsų literatų eilėraščiuose, pasakykime sau atvirai, nemeluodami. Ar daug žmonių žavisi tais eilėraščiais? Išskyrus J. Dagį ir dar vieną kitą jo kolegą kritiką, tik vienas kitas.

O tačiau daugelis domisi literatūra.

Yra, tiesa, toje mūsų „naujojoje“ (ar jaunojoje) poezijoje vienas kitas ir vertas dėmesio dalykėlis. Bet tai dar nereiškia, kad jau turime ištisus kūrinius grožinių, vertingų dalykų. Atrodo, kad yra mūsų tarpe tokių žmonių, kurie perdaug pigiais dalykais žavisi. Sakysim, parašė kas eilėraštį truputį imantriau, jau ir ieškome ten meno. Čia, girdi, eilutės ir tos meniškai išspausdintos!

Vienas žodis — viena eilutė, du žodžiai dvi eilutės, pusė žodžio — taip pat eilutė. Tik mokėk ieškoti pačioje tų eilučių formoje turinio ir surasi. Čia labiau pabrėžta mintis iškelta, ten žodis užkąsta — reikia pačiam suprasti, ten vėl kilimas ar slugimas išreikštas, o kitur ir nieko negalima suprasti. Bet pamėgink pasakyti, kad nerandi nieko dailaus, tai gausi, ko negavęs. Tuoj būsi paskelbtas neišmanėliu, atsilikėliu ar dar kokiu panašiu. Ir tai padarys ne tik J. Dagys (J. Karosas), bet ir patys pažangieji poetai. Gindamiesi ar puldami, surinks visas tavo „ypatybes“ krūvon, paskelbs jas urbi et orbi, savo kritiką išmargins geru svetimų žodžių priemaišu (kas per nepaprastas gudrumas tų žmonių!), ilgai neužmiršdami kartos vis tavo pavardę.

Manau, kad mes turime savo gana gausių kaip nedideliam Vilniaus kraštui lietuvių poetų tarpe gana didelį skaičių, žūt būt norinčių ką nors sukurti megalomanų.

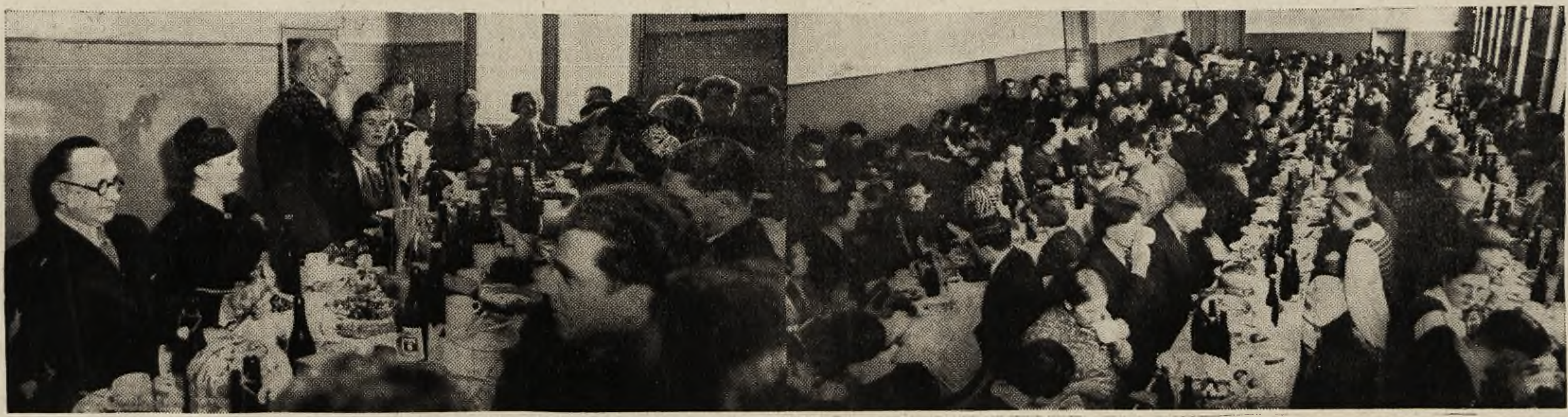
Bet tikrųjų poetų kol kas vis dar nėra

Tų megalomanų mums vis dėlto *sąmoningai* nereiktų peikti. Tegul juos giria, kas nori (nekenks, jei kai kada ir papeiks kas). Iš jų gali ateityje išaugti rimti dailaus žodžio menininkai. Duok, Dieve! Kas to nenori?

Tegul tie poetai — mūsų menininkai — apie ką nori rašo, apie suvargusį valstietį, aprūkusį darbininką ir jo išnaudojimą, revoliuciją, žmonių nelygybę, tėvynės meilę ar „pritukusią miesčioniją“, vistiek gerai. Grožio galima visose temose rasti. Svarbu, kad mokėtų jie savo skaitytoją patraukti, sužavėti. Dabar dažniausiai skundžiasi mūsų rašytojai šiapus ir anapus sienos permažu savo literatūros susidomėjimu ir dėl to priekaištauja visuomenei. Bet sunku priekaištauti. Gerieji, nusisekę kūriniai vis dėlto eina iš rankų į rankas. Vadinasi, kad sektųsi, kad visuomenė

(Pabaiga 5 pusl.)

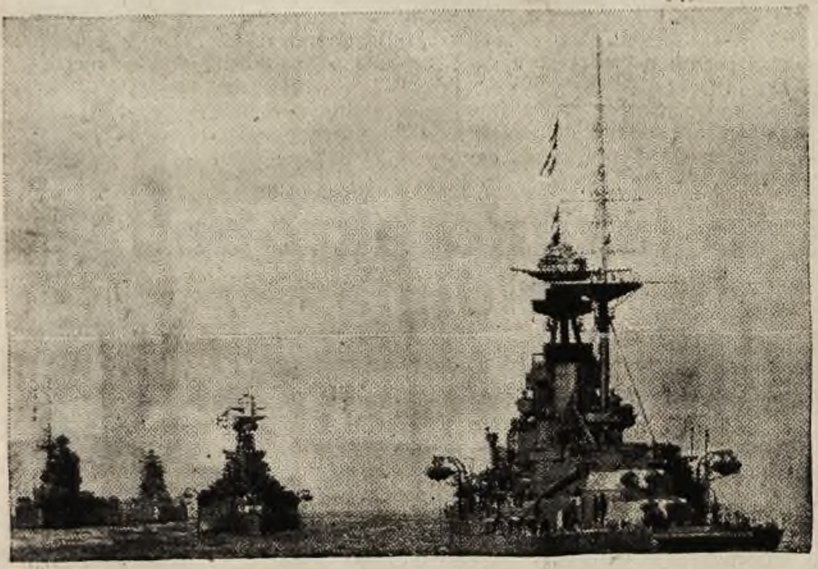

1) Lietuvos mokytojų suvažiavimas Kaune. Kalba ministras pirmininkas gen. J. Černius. **2)** Klaipėdos krašto pabėgėliai prie velykinio stalo Kaune. Kalba Martynas Jankus. **3)** Lenkijos priešlėktuvinės patrankos. **4)** Lenkijos Respublikos Prezidentas prof. J. Moscickis, maršalas Śmigły-Rydz, užsienių reikalų min. Bekas ir kt. priešlėktuvinei paskolai remti sukviestame susirinkime. **5)** Estijos kariuomenės vadas gen. Laidoneris. kuris šiomis dienomis lankėsi Varšuvoje. **6)** Anglijos karo laivynas pasiruošęs karui. **7)** Paskutinis Albanijos karalius Zogu. **8)** Hitleris, šalia jo vyriausias Vokietijos kariuomenės vadas gen. Keitelis ir vyriausias karo laivyno admirolas Rederis. **9)** Anglijos ministras pirmininkas Čemberlenas ir užsienių reikalų ministras Halifaksas. **10)** Lietuvos finansų ministras gen. Sutkus, naujai sudarytos Tautos Ūkio Tarybos pirmininkas.

ĮDOMŪS PASAULIO ĮVAIRUMAI

Kodėl Anglijoje sproginėja bombos

Airių slaptosios organizacijos ir jų tikslai

Bombų ir pragaro mašinų sprogimai Londone ir kituose Anglijos miestuose nesiliauna. Net tokiai pasaulinio garso policijai, kaip Scotland Yardas, nepavyksta suvaldyti airių, slaptųjų teroristinių organizacijų. Kokios tos organizacijos, kokia jų veikla ir tikslai, — apie tai „S." bendradarbis pasakoja gana įdomių dalykų.

„Airių respublikonų brolija" kontpiratyviškiausia pasaulyje organizacija. Ji įsisteigė dar 1860 metais ir jos šūkis — „Kai Anglijai grėsia pavojus, ta proga reikia naudotis".

Oficialiai „brolija" buvo baigusi savo veiklą 1924 metais, kai pietų Airija realizavo savo svajones ir tapo savaima respublika. Bet Anglijoje niekas neabejojęs, kad slaptoji organizacija tebeveikia ir tai taip slaptai, kad dar ir šiandien anglų policija nežinanti, kas tai organizacijai vadovauja ir kas joje dalyvauja. Daug airių terorirstų buvo suimta ir nusmerkta mirti, bet iki šiol neatsirado nė vieno, kuris būtų prisipažinęs priklausąs brolijai ir malonės pažadais sugundytas būtų atidengęs nors kiek organizacijos paslapčių. Viena aišku: visi žymieji Airijos paskutiniojo pusšimčio metų veikėjai buvo tos brolijos nariai ir tai liečia visus airius, vis tiek ar jie gyvena Europoje, ar Amerikoje. Kiekvieno airio jaunuolio svajonė gauti pakvietimą stoti į organizaciją, nors kiekvienas iš anksto žino, kad nuo įstojimo momento jis atsiduria fantastinės, geležinės drausmės replėse ir turi įvykdyti kiekvieną įsakymą, net jei įsakoma ir nužudyti žmogų.

Dar pereito šimtmečio 80-taisiais metais slaptoji brolija organizavo teroristinius pasikėsinimus Londone ir visa eilė neišaiškintų nusikaltimų, — o per paskutiniuosius dešimtmečius jų Anglijoje buvo gana daug — ne be pagrindo priskiriama „airių kerštininkų sąjungai". Ir dabar yra platūs airių sluoksniai, kurie savo gyvenimo tikslu pasirinko sukurti savaimą nacionalinę airių respubliką ir jie yra pasiryžę kovoti tol, kol paskutinysis anglas bus privestas palikti Airijos žemę. Airių brolijoje nebuvo nei išdavimų, nei provokacijų, kaip kad atsitinka kitose slaptose organizacijose. Čia išdavystė baudžiama mirtimi ir įtartojo išdavimu mirtis laukia už kiekvienos kertės: airiai nežino, kas yra pasigailėjimas.

Dėl bombų ir pragaro mašinų sproginėjimų anglų policija kaltina „airių respublikoniškąją armiją", dėl to de Valerai teko išleisti įstatymą tai „armijai" panaikinti. Bet visų aiškiai suprantama, kad 1918 m. įkurtoji armija buvo tik slaptosios brolijos organas ir praktiškai buvo vadovaujama paslaptingųjų „brolių", kurių taip ir nepavyko demaskuoti. „Armija" turėjo savo agentus visuose Airijos miestuose ir kai tik koks airis pareikšdavo savo lojalumą Anglijai, tuoj jis buvo sudraudžiamas tokiais metodais, kurie niekuo nesiskyrė nuo viduramžinių.

Pažymėtinas toks, tapęs istoriniu, faktas. Kartą airių sąmokslininkai išaiškino, kad Dubline yra apgyvendinti privatiniuose butuose, šeimose, 24 anglų karininkai. Sekmadienį auštant, kai visas miestas ramiai miegojo, visi 24 karininkai buvo nušauti lovose. Prieš tą sąmokslininkų grupę, įvykdžiusią slaptosios brolijos paliepimą, Lloyd George, tada anglų ministras pirmininkas, organizavo savo žiaurumu išgarsėjusį dalinį „juodi ir rudi". Dalinys taip pavadintas, kad jo vyrai buvo aprengti juodais mundurais ir rudomis kelnėmis. Dalinyje buvo 2000 vyrų, atrinktų iš labiausiai kare drąsa ir narsumu pasižymėjusiųjų. Tie vyrai, nesigailėdami kraujo, padarė tvarką. Nei metodais, nei žiaurumu jie nesidavė airių sąmokslininkų pralenkiami. Vienas iš žymiųjų dabartinės Anglijos veikėjų, Johnas Andersonas buvo tų „juodų ir rudų" vadas, vis dėlto dabar, nežiūrint, kad anglų teroristai labai sujaudino anglų viešąją nuomonę, dabartinė vyriausybė neranda galimu imtis tokių pat griežtų priemonių, kaip ir 1918 metais, kai „teroras prieš terorą", drąsių ir griežtų vyrų įvykdytas, airių atsparumą palaužė: airių sąjūdžio buržuaziniai elementai, Collino ir Cosgravės vadovaujami, pasiekė kaip ir paliaubų ir pradėjo tartis su anglų valdžia.

De Valera, buvęs trečiuoju sukilimui vadovavusio triumvirato nariu, išsiskyrė su savo draugais ir prisijungė prie „airių respublikoniškos armijos". Iš to 1922 metais kilo pilietinis karas, o 1924 metais de Valera tapo tuo asmeniu, kurio vardas visada liks susietas su Airijos išsilaisvinimu.

Bet „armijoje" buvo ir revoliucingiau nusiteikę elementai, kurie stojo de Valerai į opoziciją. Jie laikė, kad de Valera parodė silpnumą sudarydamas taiką su anglais negavęs Ulsterio ir šešių šiaurinių sričių su apie 2 mil. gyventojų. Gavęs į savo rankas valdžią de Valera pirmiausiai pravedė įstatymą, draudžiantį Airijoje ginkluotas organizacijas, kurių dėka jis pasiekė laimėjimo. Ir jei dabar vėl jis išleido įstatymą dėl „armijos" panaikinimo, tai todėl, kad į pirmąjį draudimą visi pažiūrėjo, tik kaip į formalų žygį. Dabar de Valerai nėra kitokios išeities, kaip reikalauti, kad jo paties įsakymai būtų vykdomi.

Kai vasario pradžioje Londone subildėjo bombų sprogimai, nė vienas airių laikraštis nė žodžiu apie tai neužsiminė. Išimtį padarė tik paties de Valeros organas, kuriame buvo pasisakyta prieš savą gvardiją.

De Valeros laikraštyje buvo pareikšta: „mes žinome, kad teroristų šaknys yra „airių respublikonų armijoje". Laimei mes žinome apie 200 tos armijos vadovaujančių asmenų, kurie dabar yra už geležinių pinučių. Ir jei nusikaltimai nesiliaus, mes pasižadame juos laikyti ten tol, iki jie supūs!"

Tai šitaip de Valera kalbasi su buvusiais savo kovos draugais. Bet esą neabejotina, kad visi teroristiniai aktai Anglijoje pirmiausiai nukreipti prieš de Valeros vyriausybę Airijoje. Sąmokslininkai teigia, kad anglai de Valerą suvystė, kad jis nepakankamai aktingai reikalauja prijungti prie Airijos Ulsterį. De Valeros būklė nėra maloni. Jis žino savųjų tautiečių temperamentą ir kažin, ar gali užmiršti, kad jo draugas Collinas nušautas iš už kertės už tai, kad jis, „brolijos" manymu, ėjo su anglais į kompromisą.

Airių reikalavimai Ulsterio prijungimu nesiriboja. Ne menkiau svarbus ir jų programos antrasis punktas, kuriame sakoma, kad didžiuliai lordų žemių plotai turi tekti airių iždui be jokio atlyginimo. Mat, nors pietinė Airija ir yra savaime respublika, vis dėlto žemė, kaip privatinė nuosavybė, priklauso airių ir anglų lordams, o tai, pasak airių nacionalistų, yra svarbiausia kliūtis plėstis sveikam žemės ūkiui. Iš savo pusės anglai teigia, kad gyvenimo sąlygų Airijoje pagerėjimas galimas tik anglų finansavimo ir anglų iniciatyvos dėka. Čia susiduria dviejų priešingų pasaulių, dviejų pažiūrų interesai.

Bombų sproginėjimai anglus erzina, bet Anglija išlaiko savo klasiškąjį ramumą. Ar de Valerai kartu su anglų vyriausybe pavyks pasiekti kokių rezultatų, parodys ateitis. Nežiūrint visos neapykantos Anglijai airiai vis dėlto negali nesiskaityti su jos pasauliniu autoritetu. Praktinis uždavinys tas, kad užkirsti kelią „slaptųjų kerštininkų s-gos" veiklai. O ta sąjunga tokia, kad ji savo laiku nepabūgo vidudienį, vienoje gyviausių Londono gatvių nušauti generolą Henrį Vilsoną. Žudikai, nuteisti mirti, per tardymus nepasakė nė žodžio. Ir mirė tylėdami. Tokie tat airių fanatikai. S.

Ateities laivai Atlante

Anglijos laivų statytojas inžinierius A. C. Hardys pranešė apie ateities laivus Atlanto vandenyno, padaręs išvadas iš to, kad laivų Šiaurės Atlante keliai, rišą vieną žemyną su kitu, šiandien ir ateityje būsią raktai pasauliniam susisiekimui, todėl reikią atkreipti dėmesį į išsiplėsiantį transportą Atlanto vandenyne. Tik vienas dalykas temdo šiuos ateities planus, tai galima oro susisiekimo konkurencija, kuri vis žymiau pasireiškianti. Todėl esą būtinas reikalas visus aeronautikos srityje įgytus patyrimus, kurie gali būti panaudoti laivininkystei, kuo greičiausiai įgyvendinti.

A. C. Hardys savo pasiūlymuose visai nesivaržo su gamybos išlaidomis, nes, jo nuomone, didelio laivo statyba ne vienos bendrovės, bet visos tautos reikalas. Kad tokius laivus laivų bendrovėms neįmanoma pastatyti, rodo nepaprastai didelės mašinų pagaminimo išlaidos. Jo projektuojamos ateities laivo mašinos 400.000 WPS kainuos 600 milijonų litų. Inžinierius mano, kad 400.000 WPS laivo statyba yra būtina, jei bus norima išvengti lėktuvų konkurencijos. Be to, statant didelius laivus su aukšto spaudimo katilais sutaupoma 50 nuošimčių erdvės ir svorio ir todėl būtų klaidinga didžiuosius laivus mažinti. Laimėta erdvė bus išnaudota didesniam laivų greičiui išvystyti.

Moderniam, greitam keleiviniam laivui perkelti keleivius iš Europos į Amerikos Jungtines Valstybes reikės 24 valandų ilgesnio laiko, negu lėktuvu, tačiau tas 24 valandas atstos pigesnė laivo kelionės kaina ir didesnis patogumas. Ateities laivų susisiekimas turės būti vykdomas kitomis linijomis, negu dabar. Iki šiol laivai dažnai pasivėlindavo plaukdami neramiu, miglotu Lamanšo kanalu. Ateityje laivų linija Europoje turės pasibaigti Bretanijoje, o Amerikoje — Montauk Baye. Iš šių vietų ir traukiniais bus lengviau susisiekti su uostų užnugariu. Ateities laivai bus daug praktiškesni. Dabar neigiamas reiškinys, kad I klasės kabinos statomos keliems asmenims, su didžiausia prabanga į sąskaitą daugiausia naudojamų žemesnių klasių.

Ateities laivo išorė bus statoma vadovaujantis srovės linijos principu. Pasivaikščiojimo denis bus apdengtas nedužtamu stiklu. Kaminų nebūsią, nes pasirodė jų nepraktiškumas: denis neapsaugojamas nuo krentančių suodžių ir, be to, kaminai sudaro nemažą pasipriešinimą orui. Ateities laivų dujos bus išleidžiamos laivo gale. Tokie laivai po vienų kitų metų būsią pastatyti ir sėkmingai konkuruosią su besiplečiančia aviacija.

Tirpsta milijonierių skaičius

Tiek Amerikos Jungtinėse Valstybėse tiek kitur praėjusi krizė gana smarkiai aptirpdė milijonierių skaičių. Tuo tarpu kai prieš krizę Amerikoje buvo arti 600 asmenų, kurių metinės pajamos prašokdavo milijoną, šiandien tokių bėra vos apie 60 asmenų. Užsienio spauda rašo, kad didesnė dalis milijonierių šiandien savo metines pajamas skaičiuoja tik tūkstančiais. Naujų milijonierių paskutiniais 2 metais čia teišdygo vos 4, o išnyko per 200...

Amerikos Jungtinių Valstybių mokesčių dapartamentas iš tokio nepaprasto milijonierių sumažėjimo turi milijoninių nuostolių. Tik gal Anglijos milijonieriai stovi ant tvirtesnių kojų. Čia paskutiniaisiais metais milijonierių skaičius ne tik nesumažėjo, bet keletą net paaugo. Tačiau šis reiškinys aiškinamas tuo, kad nemažas turtuolių skaičius šiais neramiais laikais atsikraustė į Angliją, kaip į saugiausią savo kapitalui vietą. Pašlijusi Europos padėtis smarkiai atsiliepė Prancūzijos kapitalistams. Čia taip pat, kaip rodo statistikos duomenys, milijonierių sumažėjo net visa 15 nuoš. Mokesčių statistika teigia, kad sumažėjusi gamyba įmonininkams duoda mažesnį pelną, tuo pačiu tirpdo ir milijonierius.

Gyvoji pragaro mašina

Iš New Yorko pranešama, kad plėšikų tarpe atsirado naujas išradimas, kuris yra susijęs su pavojumi suimant plėšikus. Prieš kelias dienas žinomas New Yorko plėšikas apiplėšė vieno miesto banką. Išaiškinta, kad plėšikas savaimingu būdu apsidraudė. Banditas per tam tikrą atstumą išdėstė dinamito gabalus, kuriuos gali susprogdinti kiekvieną momentą, nes įjungti kibirkštį gali paprasta kišeninė baterija. Užtenka įkišti ranką į kišenę, paspausti mygtuvėlį, kad pasigirstų didelis sprogimas. Plėšikas tai padarė tuo tikslu, kad jis lengvai nebūtų paimtas, nors ir pats turėtų žūti. Jei tai būtų padaryta, tai mažiausia žūtų visi žmonės, kurie būtų per 50 metrų atstumo. Todėl policininkai nusprendė šauti į plėšiką iš didesnio atstumo, kad neįvyktų didelė nelaimė.

Žodžio jėga

Kaip baisiai greitai plinta ištartas žodis, labiausiai turėtų įsidėmėti įvairių gandų skleidėjai. Štai „Berliner Morgenpost" apskaičiavo, kad žinia iš lūpų į lūpas apie bet kurį įvykį gali per pusaštuntos valandos aplėkti visą pasaulį, nors ir eidama tik tokia sparta: pvz., vidunaktį kyla kur gaisras; po 15 min. tai mačiusis pasako dviem savo pažįstamiems; jei tuodu pažįstami po 15 min. pasakys kiekvienas dar dviem savo pažįstamiems ir taip kas 15 min. toliau, tai po pusaštuntos valandos apie tą gaisrą žinos jau du milijardai žmonių, t. y., daugiau, negu iš viso pasaulyje yra žmonių.

Kokius nuostolius padarė didžiausias meteoras

Ilgus metus mokslininkai veltui ieškojo atrasti tą vietą, kurioje 1908 metais taigoje, Krasnojarsko apylinkėje, nukrito didžiausias pasaulio meteoras. Nuo jo kritimo oras tiek sudrebėjo, kad tai užregistravo visi pasaulio specialūs instrumentai. Pereitais metais pavyko tą vietą ištirti. Dabar rusų mokslininkai skelbia to meteoro aprašymus.

Pasirodo, kad meteoro nukritimo vietoje pasidaręs panašus į ugnikalnio pylimas, kurio skersmuo yra daugiau kaip vienas kilometras. Maždaug per 10—15 kilometrų aplinkui meteoras sudeginęs visus medžius. Apie 30 kilometrų apylinkėje visi medžiai buvo aplaužyti. Meteoro kritimo metu ligi 700 kilometrų nuo katastrofos vietos išbyrėję visi namų langai ir žmonės buvę išversti iš kojų.

Mokslininkai bandę žemėje surasti kietąsias dalis, likusias nuo šio meteoro. Tam reikalui buvo padaryti atitinkami gręžimai, tačiau be nedidelių skeveldrų iki šiol nieko įdomesnio nepavykę atrasti.

Girto lakūno akrobatinis skridimas

Pernai vidurvasarį visą Europos spaudą aplėkė žinia, kad žymus anglų lakūnas, taip pat žymios lakūnės Emės Mollisonienės vyras, būdamas Prancūzijoje, su bičiuliais bepietaudamas gerokai įkaušo ir pasiūlė kirsti lažybų, kad jis sėsiąs į lėktuvą ir ties aerodromu atliksiąs keletą akrobatinių skridimų.

Nors aerodromo direktorius, pamatęs Mollizoną visai girtą, griežtai jam uždraudė skristi, vis dėlto lakūnas draudimo nepaklausė, sėdo į lėktuvą ir pakilo į orą. Kas dėjosi visą pusvalandį, kol Millosonas skraidė, sunku aprašyti.

Girto lakūno vairuojamas lėktuvas ore darė tokius piruetus, kokius galima matyti tik amerikinėse triukinėse filmose. Tikras stebuklas, kad nenukentėjo nė vienas gretimo miesto namų stogas, stebuklas, kad liko sveiki aerodromo pastatai ir stebuklas, kad pats Mollisonas ligo gyvas.

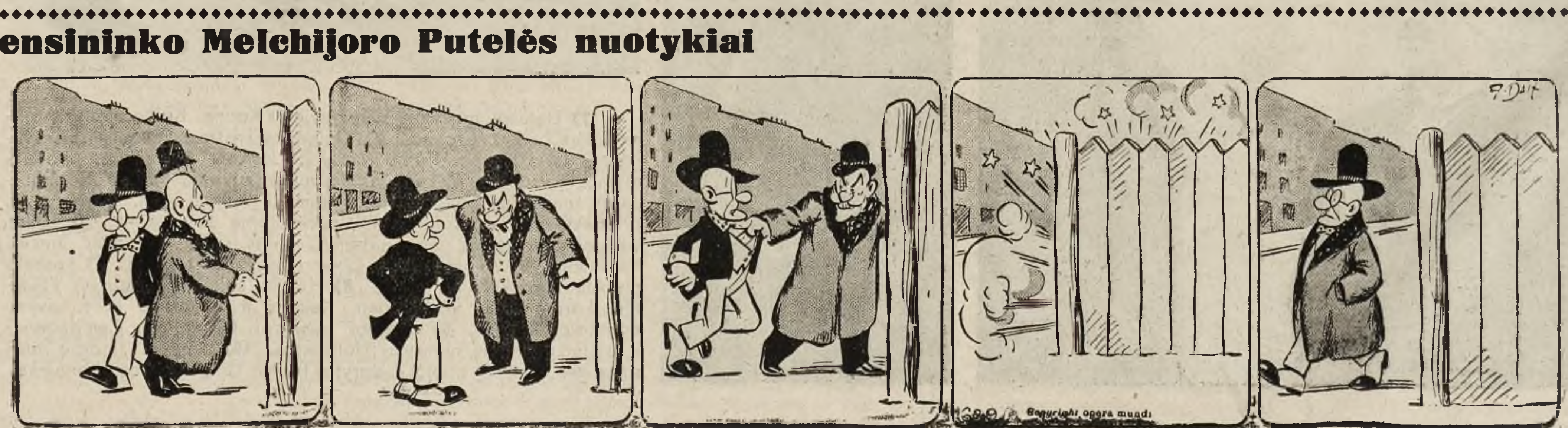
Kitos dienos rytą garsusis lakūnas gavo mėlyną popierį, kuriame buvo pranešta, kad jis atiduodamas teismui už nesilaikymą taisyklių, aerodromo direktoriaus įsakymų neklausymą ir skraidymą lėktuvu girtame būvyje.

Šiomis dienomis ta byla buvo svarstoma. Mollisonas jautė pareigą atvykti į teismą iš Anglijos. Teisme jis pareiškė:

— Mano skridimo pratimai buvo tik akrobatiniai pokštai ir jokio pavojaus niekam neteikė. Energingai protestuoju prieš kaltinimus dėl girtumo. Buvau tik šiek tiek įsismaginęs.

Teismas parodė Mollisonui didžiausį nuolaidumą ir priteisė jam sąlyginiai 5 dienas kalėjimo, 500 fr. už nesilaikymą orinio susisiekimo nuostatų, 5 fr. baudos už girtumą.

Pensininko Melchijoro Putelės nuotykiai

Tiems, kurie vyksta Latvijon

Jau kelinti metai pavasario pradžioje išvyksta į Latviją uždarbiauti nemaža Vilniaus krašto darbininkų. Jų tarpe daugelis būna ir lietuvių. Panašiai yra ir šiemet. Jau teko sužinoti, kad šiomis dienomis žymi surašytų darbininkų dalis į Latviją jau išvažiavo.

Čia mes darbininkų išvažiavimo reikalo neliesime ir nesakysime, ar tai yra mūsų kraštui sveika, ar naudinga, kai tokiu laiku kitur išsiunčiamos pačios stipriosios darbo jėgos. *Mums pirmiausia rūpi tų išvažiuojančių darbininkų lietuviški reikalai.*

Kaip žinia, dabar gal nerasime nė vieno Vilniaus krašte sodžiaus, kur lietuviai gyventojai neišsirašytų ir neskaitytų lietuviškų laikraščių ir nebūtų įsigiję vienos kitos lietuviškos knygos. Ir kur taip yra, ten žmonės greičiau subręsta, išsilavina, prasišviečia ir lengviau įstengia pakelti medžiaginius sunkumus. Tokie lietuviai yra mūsų tautai nemaža atspara ir paguoda.

Pažymėtina, kad lietuviškų laikraščių skaitymo atžvilgiu mūsų žmonės naatsilieka ir kur kitur atsidūrę. Teko girdėti, kad Vilniaus lietuviškų laikraščių skaitytojai, ir į Latviją patekę, lietuviško laikraščio greitai pasigenda ir tuojau ima jo ieškoti. Deja, ne visada ir ne kiekvienam tai pavyksta atsiekti.

Tai turėdami galvoje, mes norėtume daryti visa, kad „Aido" prenumeratoriai „Aidą" gautų ir būdami Latvijoje. *Tad prašome išvykstančiųjų į Latviją tai pranešti ir, suradus darbo vietą, atsiųsti savo tikslų adresą. Kitų prašytumėm „Aidą" naujai išsirašyti.*

Šiuo reikalu turėtų susirūpinti ne vien išvažiavę, bet ir jų likusios lietuviškos šeimos. Jų pareiga būtų atsiskyrusį sūnų ar dukterį paskatinti ne vien neužmiršti namų, dažniau rašinėti laiškus, bet ir skaityti kurį nors lietuvišką laikraštį. Kurie išvažiavusiųjų neįspėtų ir nepadėtų jiems išsirašyti lietuviškojo laikraščio, tie elgtųsi nepavyzdingai, nelietuviškai.

Be Vilniaus lietuviškų laikraščių, išvykusieji lietuviai darbininikai galėtų išsirašyti ir skaityti ir Latvijos lietuvių spaudą. Rygoje yra leidžiamas ir gražiai redaguojamas lietuviškas laikraštis „Lietuvių Balsas". Jis išsirašyti būtų lengviausia ir patogiausia. Beskaitydami „Lietuvių Balsą", lietuviai darbininkai galėtų turėti žinių ir iš Vilniaus krašto, nes šis laikraštis tokių žinių įsideda nemaža. Šio laikraščio adresas yra toks:

Riga Matisa iela Nr 49 dr. 3

„Lietuvių Balsas"

Tad raginame išvykstančius ir šiame krašte likusius jų artimuosius neužmiršti šio svarbaus lietuviško reikalo.

Mūsų rašytojai ir jų kūryba

(Žiūrėk 2 pusl.)

susidomėtų, reikia pačiam rašytojui padirbėti ir reikiamai nepagarsėjus būti kuklesniam. Savęs neproporcingai garsus reklamavimas tik atstumia skaitytoją. Gera prekė pati save giria.

Neseniai išėjo Vilniuje „Versmė" — dailės ir literatūros vienkartinis leidinys,

kuriame, be kitų straipsnių, yra ir mūsų rašytojų atsakymai į redakcijos pateiktuosius klausimus. Randame įdomių dalykų.

Labiausiai būdingi tačiau Juozo Kėkšto atsakymai. Verta čia keletas jo minčių išrašyti: *Iki 1936 metų niekas nekalbėjo ir niekas nerašė apie Vilniaus krašto lietuvių literatūrą. Iki 1936 metų mes savo grožinės literatūros neturėjome* (vadinas, dabar jau, aišku, turime. Red.) *Kiek rimčiau gal pasirodė Mackevičius, kuris kasmet mums pakišdavo „apysakų". Bet niekas jų neskaitė ir nesijaudino.*

Ten pat toliau skelbiama, kad Vilniaus krašte grožinės kūrybos atsiradimą nulėmė du istoriniai faktai: *Vilniaus lietuvių poezijos vakaras* (kur dalyvavo ir Kėkštas su savo kūryba Red.) *„Varsnų" ir „Vilniaus Žodžio" priedo „Kūrybos ir kritikos" pasirodymas.* Nuo to laiko prasidėjo jaunųjų kūryba, pasak autoriaus, pasižymėjusi literatūrinio įkarščio vaisingom perspektyvom.

Taip rašo apie jaunąją kūrybą Kėkštas, pats būdamas tos Vilniaus krašto „gražiosios kūrybos" dalyvis.

Ar gi čia neperdėta, ar neperanksti pasidžiaugta? Kas skaito, sakysim, kad ir Kėksto eilėraščius? Ar daug kas juos žino kaime, kurio vargą savo eilėraščiuose mini mūsų poetai?

Tuo tarpu Mackevičiaus apysakas kaimas skaito ir mėgsta.

Man, rodos, mūsų rašytojams ir poetams neverta labai pūstis, o mums nėr ko girtis Vilniaus krašto literatūra.

Visi mūsų rašytojai ir poetai meno žvilgsniu — ne ereliai.

Moka tik kitus pamėgdžioti. Bent tuo tarpu jų sukurtos kūrybos (prieš 1936 metus ir po 1936 metų) geriausias vertingumo įrodymas — tebūnie pasisekimas pas mūsų plačių masių skaitytojus. Menka nauda iš tos kūrybos, kurią skaitytojas ir skatinamas nenoromis skaito.

Vienkartiniai mūsų literatų leidiniai seniai turi didelių pretenzijų. Bet tų pretenzijų maža norint būti geriems kūrėjams. Tie leidiniai aiškiai rodo, kiek dar jų autoriams trūksta takto ir humaniškumo. Išsiplūsti, išsikoneveikti tai jų „kūrybinė" specialybė. Parašyti kitus pajuokiančių straipsnių ir eilėraščių, kurių meninė vertė labai labai abejotina, žemiau nulio kritusi, idealizuoti tik vieną pusę, o neigti ir žeminti visa kita, tuo pačiu metu kalbant apie kilnų bešališkumą,—tai jų mada. Patys baltomis apykaklėmis pasipuošę ir sočiai pavalgę, mintą lietuvių visuomenės lėšomis, vis dar nelygiai visuomenę traktuoja ir nepamiršta kartkartėmis žvilgčioti į svetimus dievus, peikdami, pajuokdami vieną, kitą mūsų visuomenės dalį ir dumdami akis kaimiečiui. Tai ne kūryba, bet agitacija, nieko naujo ir gero mums neduodanti.

Visa tai svarstant, kyla klausimas, kas gi dar drįsta ir kodėl drįsta tuos vienkartinukus lietuvių lėšomis iki šiol subsidijuoti. Ar negeriau tie pinigai kitam kokiam tikslui skirti? *Lūšėnas.*

Karinių jėgų santykis jūrose

Prieš savo jubiliejų, kuris įvyksta šio mėnesio 20 dieną, Hitleris dalį Vokietijos karo laivyno nusiuntė į Ispanijos vandenis, pavasario manevrams. Kita dalis laivyno sukoncentruota Baltijos ir Šiaurės jūrų karo uostuose. Tuo pačiu metu Italija, užėmusi Albaniją, savą laivyną laiko Adrijos jūroje, Dodekaneso salyne, Sicilijos pakrantėse ir savo Afrikos (Libijos) uostuose. Be to, sklinda gandai, kad be karo laivyno, Berlyno — Romos ašis labai skubiai daro didelius įsitvirtinimus Ispanijos Maroke, Balearų salose ir prie Gibraltaro tvirtovės, kuri, kaip žinome, yra anglų rankose ir yra vieninteliai vartai iš Atlanto į Viduržemio jūrą, o iš čia į Tolimuosius Rytus.

Dabar iš abiejų tų vartų pusių italai su vokiečiais stato ispanams tvirtoves, iš kurių galėtų apšaudyti Gibraltarą ir sąsiauriu plaukiančius laivus.

Kartu su karo laivų koncentracija Viduržemio jūroje vyksta skubotas sausumos kariuomenės telkimas pagal sienas. Italai su vokiečiais siunčia daug kariuomenės į Ispaniją ir ją rikiuoja prie Prancūzijos sienos, italai daug siunčia savo kariuomenės Albanijon, Graikijos ir Jugoslavijos pasienin ir į Afrikos kolonijas, Egipto ir į Tuniso pakraščius. Žodžiu, Berlyno—Romos ašis, lyg norėdama pasiruošti narsiam puolimui ir norėdama pagąsdinti, pademonstruoti, telkia dideles ginkluotas jėgas prie svarbiausių Anglijos Prancūzijos įsitvirtinimų.

Ryšium su tuo galima palyginti ginkluotas jėgas, kurios dabar yra Viduržemio jūroje.

Anglija dabar Viduržemio jūroje laiko nuolatines karo laivyno eskadriles, kurios išmėtytos įvairiose salose, sąsiauriuose ir jūrų pakrantėse. Šiuo neramiu laiku karo laivynas žymiai sustiprintas. Viduržemio jūroje šiuo metu anglai laiko 5 šarvuočius laivus, 2 orlaivių nešiotojus, 6 sunkiuosius kreiserius, 5 lengvuosius kreiserius, 60 kontrminininkų (kontrtorpedinių) ir 30 povandeninių laivų. Šie karo laivai yra Aleksandrijoje, Maltos saloje, Gibraltaro sąsiauryje, Haifoje, Kipre, Kretoje, Suezo kanalo žiotyse, t. y. svarbiausiose vietose, iš kurių galima suparaližuoti laivų judėjimą visoje Viduržemio jūroje.

Be to, šioje jūroje turi didelį laivyną ir Prancūzija. Jos karo laivynas yra toks: 4 šarvuočiai laivai, 2 orlaivių nešiotojai, 7 sunkieji kreiseriai, 11 lengvųjų kreiserių, 106 kontrmininkai ir 74 povandeniniai laivai. Šis laivynas yra Tulone, Bizertoje, Korsikoje, Sirijos pakraščiuose ir kitur.

Bet esant pavojui anglai su prancūzais Viduržemio jūroje turės dar vieną talkininką—Graikiją. Ji Viduržemio jūroje karo metu anglų-prancūzų laivyną sustiprins 2 sunkiaisiais kreiseriais, 23 kontrminininkais ir 6 povandeniniais laivais. Tuo būdu Anglijos-Prancūzijos-Graikijos karinės jėgos Viduržemio jūroje atrodo šitaip: 9 šarvuočiai laivai, 4 orlaivių nešiotojai, kurių kiekvienas gali pasiimti ir vežioti po 70 bombonešių, 15 sunkiųjų didžiausio talpumo kreiserių, 16 lengvųjų kreiserių, 189 kontrminininkai ir 110 povandeninių laivų.

O kaip gi atrodo Berlyno-Romos ašies karo laivynas, kuris yra Viduržemio jūroje. Italija ten turi 2 šarvuočius laivus, 7 sunkiuosius kreiserius, 23 lengvuosius kreiserius, 120 kontrminininkų ir 90 povandeninių laivų. Vokietija ten nusiuntė: 2 šarvuočius laivus, 2 lengvuosius kreiserius, 4 kontrmininkus ir 9 povandeninius. Reikalui esant, ašis dar galės paimti ir Ispanijos karo laivyną, kurį sudaro: 6 lengvieji kreiseriai, 12 kontrminininkų ir 8 povandeniniai laivai. Tuo būdu ašis Viduržemio jūroje gali sumobilizuoti tokį laivyną: 4 šarvuočius, 7 sunkiuosius kreiserius, 31 lengvuosius kreiserių, 136 kontrminininkus ir 107 povandeninių laivų.

Taigi Londono-Paryžiaus jėgos daug didesnės. Bet reikia dar atsiminti, kad kaip anglai, taip ir prancūzai Viduržemio jūroje laiko tiktai dalį savo karo laivyno. Daug jo paliekama savo pakraščiuose, daug laikoma įvairiose karo bazėse Atlanto, Ramiajame, Didžiajame vandenyne. O „ašies" beveik visos jėgos Viduržemio jūroje, neskaitant to vokiečių laivyno, kuris paliktas Baltijos jūroje.

Dar reikėtų pažymėti, kad reikalui esant anglai su prancūzais galėtų į Viduržemio jūrą atsiųsti savo laivų iš kitų bazių, o kartu dar jų prisiųstų ir Sovietų, Rusija kuri Juodojoje jūroje laiko irgi didelį savo karo laivyną, kurio dalis šiuo metu „nežinoma linkme" pro Dardanelus išplaukė Viduržemio jūron. Pagaliau sunkiuoju metu gal, ne vieną dešimtį karo laivų atsiūstų ir Ruzveltas. Taigi, atrodo, kad „ašies" jėgos Viduržemio jūroje negali lygintis su Londono-Paryžiaus jėgomis.

J.

• KORESPONDENCIJOS •

Suvalkų apskr.

Seinai. *Užtepė lietuvišką iškabos užrašą.* Nuo 1937 metų rugpiūčio mėn. Seinuose veikia lietuvių kooperatyvas — Vartotojų Bendrovė „Rūta". Šis kooperatyvas iš karto turėjo meniškai padarytą iškabą su lenkišku ir lietuvišku užrašu. Bet netrukus toji iškaba piktadarių buvo nuplėšta. Tie piktadariai ir iki šiol dar nesusekti.

Šių metų balandžio 7 d. kooperatyvo vadovybė pakabino kitą taip pat gražiai meniškai padarytą iškabą su lenkišku ir lietuvišku užrašu. Kadangi ši iškaba tvirtai prikalta, tai buvo tikėtasi, kad ji galės ilgai neliesta kaboti. Bet štai balandžio 14 dienos naktį *nežinomi piktadariai iškabos lietuvišką užrašą užtepė juodais dažais ir tuo iškabą labai subiaurojo.* Lenkiškas užrašas liko neliestas. Kooperatyvo vadovybė apie tai pranešė vietos policijai, kuri dabar ieško kaltininkų.

Pažymėtina, kad kooperatyvas „Rūta" yra Seinų miesto viduryje prie rinkos gerai apšviestoje vietoje. Nuo jo gal už 100 metrų yra vietos policijos įstaiga ir už keliosdešimties metrų kopo būstinė. Be to, naktimis vaikšto kitų krautuvių sargai. O vis dėlto piktadariai atsinešė kopėčias ir savo niekšišką darbą padarė kitų nepastebėti.

Tokiu tepliorių darbu Seinų ir apylinkės lietuvių visuomenė labai yra pasipiktinusi ir tikisi, kad policija tuos tepliorius turės susekti.

Iki šiol kooperatyvas „Rūta" niekam nekenkė. Dar stengdavosi padėti.

Paskutiniu laiku *Seinų „Rūta" yra prisidėjusi prie lenkų priešlėktuvinės paskolos ir yra tam reikalui davusi 100 auksinų.*

Kooperatyvui „Rūtai" daugiausia trukdo vystytis vietos krautuvininkai žydai, kurie visais būdais veda kainų konkurenciją. Bet vis dėlto susipratę kooperatyvo nariai ir šiaip lietuviai gyventojai pirkinėja vien šiame lietuvių kooperatyve.

Praėjusiais 1938 metais kooperatyvas Rūta turėjo tikro pelno 739 auks. Narių dabar turi 104.

Šį mėnesį pakeista kooperatyvo globos komisijos taryba ir valdyba. Tarybą sudaro: A. Čereška — pirmininkas, A. Čeplinskas — vicepirmininkas ir J. Marcinkevičius — sekretorius. Valdybą sudaro: A. Vinikaitis — pirm., V. Mačionis—sekr. ir St. Petruškevičius — kasininkas. Kooperatyvo šeimininkas ir buhalteris V. Mačionis, krautuvės vedėjas J. Pauliukonis.

Varnas ir Seinietis.

Ašmenos apskr.

Dieveniškės. *Tremtiniai.* Čia prieš metus gyveno iš kitų apskričių ištremti buvę lietuviai mokytojai ir skaityklų vedėjai. Pernai pasienio suvaržymus išplėtus visoje Vilniaus vaivadijoje, tuojau buvo priversti išsikelti kur kitur ir čia apsigyvenę tremtiniai. Pagaliau neseniai tiems žmonėms trėmimo laikas pasibaigė ir kai kurie vėl sugrįžo į Dieveniškių valsčių.

Šio mėnesio pradžioje į Dieveniškio policijos įstaigą buvo pakviesti šie sugrįžę tremtiniai: Rožė Kaukelytė-Žydelienė, Salomeja Baranauskaitė-Ulazienė ir Kletas Peciulevičius. Iš jų buvo pareikalauta vaivados sprendimų, kuriais jie buvo ištremti. Vieni jų įteikė, kiti tų dokumentų neturėjo.

Sugrįžę iš ištrėmimo Kazys Duksa ir jo žmona Elena buvo suimti ir nuvesti į vietos policijos įstaigą, kur jiems buvo pasakyta, kad per anksti (7 dienomis) sugrįžę.

Pirmą Velykų dieną Dieveniškų buvo krikštijama viena maža mergytė, kuriai buvo norima duoti du vardai: krikščioniškas Ieva ir tautinis Gražina. Bet šios parapijos vargoninkas J. Petkevičius Gražinos vardo įrašyti į metrikų knygas nesutiko. Kūmui griežčiau pareikalavus, jis buvo nusiųstas pas klebono pareigas einantį kun. Zameną, kuris taip pat nesutiko, kad būtų įrašytas į metrikų knygas vardas Gražina. Tad pakrikštyta vien Ievos vardu.

Laikinis vietos klebonas kun. Zamenas dabar renka lenkų priešlėktuviniams reikalams nuo šliūbų po 3 auksinus, nuo krikštų po 1 auksiną. Žmonės tuo yra nepatenkinti, nes mato nelygybę: kas neima šliūbo ir nekrikštija vaikų, tiems tokios rinkliavos neprivalomos. Žmonės nuo priešlėktuvinės paskolos neatsisako, jie gali prisidėti ir prie visokių rinkliavų, tik pageidautų, kad tai būtų daroma tvarkingiau.

Vietinis.

Viln.-Trakų apskr.

Varėna. *Seniūnų priesaika.* Balandžio 5 d. Varėnoje buvo prisaikdinami šio valsčiaus naujai išrinkti ir perrinkti seniūnai. Priesaikos aktą atliko apskrities storasta.

Buvo prisaikinta 13 seniūnų ir tiek pat jų pavaduotojų. Iš to skaičiaus yra tik du nelietuviai, visi kiti lietuviai.

Dar nežinia, kaip bus su seniūnais Mažosios Kaniavos ir Krivelių seniūnijose, nes šių seniūnijų seniūnų apskrities storasta nesutiko patvirtinti ir jų pareigas dar tebeeina senieji seniūnai. Abu neužtvirtinti seniūnai yra lietuviai.

Dabar Varėnos valsčiuje, kaip kitur, lieka dar atlikti pats svarbiausias savivaldybinis darbas — valsčiaus tarybos rinkimai. *Šilinis.*

Gardino apskr.

Neravai, Marcinkonių valsč. *Anksčiau ir dabar* Anksčiau Neravuose veikė lietuviška „Ryto" mokykla, Liet. Šv. Kazimiero d-jos skyrius ir Lietuvių Ūkio d-jos skyrius. Žmonės, o ypač jaunimas, tuo buvo labai patenkinti, nes galėjo savo gimtąja kalba šviestis ir lavintis. Uždarius minėtas lietuvių įstaigas, kultūrinis gyvenimas lyg ir apmirė. Beliko laikraščiai, kurių čia pareina 96 egz.: „Aido" 60 egz. „Vilniaus Žodžio" 15 egz., Vienkartinių jaunimui leidinių 16 egz., „Lietuviško Baro" 3 egz ir „Vilniaus Aušros" 2 egz.

Dabar mūsų sodžiuje yra vien valdinė pradžios mokykla. Čia visi gyventojai yra lietuviai ir nori, kad jų vaikai būtų mokomi gimtąja kalba, bet dabartinė mokytoja lietuvių kalbos nemoka ir mokykloje jos nevartoja. Programoje numatytos lietuvių kalbos pamokos skiriamos kitiems reikalams. Tikyba dėstoma taip pat nelietuvių kalba.

Ryšium su tuo vietos gyventojai, naudodamiesi nauju įstatymu apie dėstomosios kalbos nustatymą pradžios mokyklose, kreipėsi į mokyklų inspektorių su atitinkamomis deklaracijomis, prašydami, kad mokykloje dėstomąja kalba būtų lietuvių kalba. Pastaruoju metu gautas šiuo reikalu neigiamas atsakymas.

Pas mus dar tebegyvena buvęs „Ryto" mokytojas, dabar bedarbis Petras Večkys. Tai kai kam nepatinka.

Balandžio 3 d. į Druskininkų policijos nuovadą buvo pakviestas Neravų gyventojas Juozas Suraučius, kuriam buvo „patarta" atsakyti mokyt. P. Večkiui butą. O balandžio 6 d. buvo pakviestas į Druskininkų policijos nuovadą ir pats P. Večkys, kuriam vietos policijos komendantas liepė išsikraustyti iš Neravų sodžiaus ir Druskininkų apylinkės. Mokyt. Večkiui policijos komendantas prikaišiojo, kad mokyt. P. Večkio iniciatyva ir rūpesniu Neravų ir apylinkės sodžiai rašo ministrui pirmininkui memorialus dėl lietuvių tautinių reikalų, siunčia mokyklų inspektoratan deklaracijas, reikalaudami lietuvių kalbos valdinėse mokyklose ir t. t.

Balandžio 15 d. buvo pakviesti į Druskininkų policijos nuovadą trys Neravų gyventojai — Vaclas Dailydė, Vaclas Leknickas ir Povilas Šinkonis, kurie buvo klausinėjami, kokiuose jie yra santykiuose su mok. P. Večkiu ir ar dažnai su juo susitinką.

Pažymėtina, kad mok. P. Večkys yra Druskininkų apylinkėje jau vienas paskutinių lietuvių inteligentų, jei neimsime domėn iš šio krašto mokslus einančio jaunimo.

Anksčiau šioje apylinkėje veikė „Ryto" mokyklos, vėliau apie tiek pat skaityklų. Dabar jų jau nebėra. „Ryto" mokyklos veikė Ratnyčioje, Latažeryje, Grūte, Mašnyčiose, Randamonyse, Neravuose ir Švendubrėje.

Čiurlietis.

KRONIKA

Lietuvių delegacija Varšuvoje

Tenka patirti, kad šio mėn. 18 dieną Varšuvoje lankėsi Vilniaus lietuvių delegacija: pirmininkas K. Stašys, pirm. kun. Kr. Čibiras ir R. Mackevičius.

Tą dieną delegacija apsilankė Vidaus Reikalų Ministerijoje pas Politinio Departamento direktorių p. Žyborskį ir ilgesniame pasikalbėjime plačiai aptarta Vilniaus krašto lietuvių tautiniai reikalai.

Pasikalbėjimas įvykęs rimtoje nuotaikoje ir buvo juntamas iš valdžios pusės noras palengvinti Vilniaus krašto lietuvių būklę.

Bibliotekininkų susirinkimas

Balandžio 20 dieną Vilniuje šaukiamas vietos lenkų bibliotekininkų susirinkimas. Jame bus skaitoma paskaita apie humanizmo ir reformacijos įtaką bibliotekoms Vokietijoje.

Šiuo metu Vilniuje yra keliolika viešų lenkiškų bibliotekų. Vienos jų yra įvairių organizacijų, kitas laiko Vilniaus miesto magistratas. Tuo tarpu, kaip žinome, uždarius Lietuvių Mokslo Draugiją ir Liet. Šv. Kazimiero Draugiją, kurios turėjo savo bibliotekas, dabar Vilniuje nebėra nė vienos viešos bibliotekos nė skaityklos.

Mažasis palinijo susisiekimas

Neseniai įvyko lietuvių - lenkų administracinių įstaigų atstovų pasitarimas dėl vadinamojo mažojo susisiekimo abiejose administracinės linijos pusėse. Susitarta, kaip ir kitais metais, tuojau leisti prie linijos mažąjį susisiekimą, kad abiejų pusių ūkininkai galėtų dirbti savo laukų darbus.

Šios pusės lietuviai ūkininkai tikisi, kad šiemet jie lengviau galės išgauti leidimus ir kad tokių jau nebebus, kuriems leidimų neduotų arba duotuosius atimtų. Prie palinijo, kad ir veikia žinomieji pasienio suvaržymai, tačiau tikimasi, kad jie būsią vykdomi daugiau žinant ir suprantant vietos žmonių gyvenimo sąlygas ir aplinkybes.

Tarp Vilniaus ir Kauno skraido lėktuvai

Nuo balandžio 17 dienos tarp Vilniaus ir Kauno pradėjo skraidyti lenkų keleiviniai lėktuvai „Lot". Lėktuvų maršrutas tokis: Varšuva—Vilnius—Kaunas—Ryga—Talinas—Helsinkis.

Iš Vilniaus į Kauną kasdien lėktuvas iškrenda 14 val. 20 min., o iš Kauno į Vilnių 10 val. 20 min.

Nuteistas „Bial. Krynicos" redaktorius

Vilniaus Apeliacijos Teismas nagrinėjo prieš porą metų Vilniuje ėjusio, o dabar jau uždaryto gudų savaitraščio „Bialoruska Krynica" redaktoriaus Dasiukevičiaus bylą. Apygardos Teisme ši byla buvo pasibaigusi redaktoriaus Dasiukevičiaus sąlyginiu nuteisimu 6 mėnesiams kalėjimo. Dabar Apeliacijos Teismas pirmąjį sprendimą patvirtino.

Jūrų ir Kolonijų Lygos suvažiavimas

Balandžio 16 dieną Vilniuje įvyko lenkų Jūrų ir Kolonijų Lygos narių suvažiavimas. Jį atidarė gen. Drešeris, kuris apibūdino dabartinius politinius įvykius ir tarp kitko pasakė:

„Jeigu sąlygos priverstų mus imtis ginklo, tai mes jo neišleis tume iš rankų taip ilgai, kol neatsiimsime viso, kas mums priklauso."

Dembinskio ir jo draugų byla

Balandžio 17, 18 ir 19 dienomis Vilniaus Apeliacijos Teisme buvo svarstoma plačiai išgarsinta lenkų St. Dembinskio ir jo draugų byla, kuri pernai Vilniaus Apygardos Teisme buvo pasibaigusi St. Dembinskio ir jo draugo Jędrichovskio nuteisimu 4 metams kalėjimo, o kitų - išteisinimu. H. D. ir J. nuteisti už kėlimą revoliucinės nuotaikos jų redaguotuose „Kartos" ir „Poprostu" laikraščiuose ir viešuose susirinkimuose.

Dėl Apygardos Teismo apeliavo nuteistieji ir prokuroras, kuris reikalavo nubausti ir išteisintuosius.

Apeliacijos teismas šią bylą svarstė tris dienas. Pirmą dieną apklausti liudytojai, antrą dieną pasakytos kaltinimo ir gynimo kalbos. Trečią dieną bylos svarstymas pabaigtas. Sprendimas dar nežinomas.

Nauja Lietuvos žurnalistų vadovybė

Balandžio 15 d. Kaune įvyko Lietuvos spaudos darbuotojų, Žurnalistų Sąjungos narių metinis susirinkimas, kuriame padaryta veikimo apyskaita ir išrinkta nauja sąjungos vadovybė.

Pranešimą padarė Sąjungos vicepirmininkas V. Kemežys. Pranešėjas pažymėjo, kad praėjusieji Sąjungos veiklos metai buvo sunkiausi skaudžių įvykių, kuriuos teko pergyventi visai Lietuvai. Sąjunga neteko Klaipėdos krašto pajūryje turėtų poilsio namų, kurie da bar jau yra vokiečių rankose. Taip pat neteko ir Klaipėdoje turėto skyriaus. Savo veikloje praėjusiais metais Sąjunga nuolat rūpinosi savo narių profesiniais ir kultūriniais reikalais valdyba rėmė į nelaimę patekusius narius. Atsižvelgdama į pasunkėjusį valstybei momentą, iš savo kuklių lėšų paskyrė 500 litų krašto gynimo reikalams ir tiek pat Klaipėdiečiams pabėgėliams.

Į naująją sąjungos valdybą iš rinkta A. Gricius, S. Aleksynas — Aleksandravičius, V. Kemežys, A. Dėdelė, J. Levickas, J. Palec kis, J. Kardelis, Ig. Skrupskelis ir V. Oškinis.

Italai atvirai graso prancūzams

Paskutiniame italų senato posėdyje priimtas atsakymo projektas į neseniai Italijos karaliaus pa sakytą sosto kalbą. Tame atsakyme yra įterpta politinių dalykų, kurie daugiau paliečia Prancūziją. Atsakyme pažymima, kad Musolinis Italijos reikalavimus Prancūzijai jau yra pareiškęs. Tie reikalavimai liečia: Suesą, Tunisą ir Džibutį. Į tai Prancūzija atsakiusi neigiamai. Italų senatas pabrėžia, kad jeigu Prancūzijos nusistatymas nepakitėsiąs, italai pasielgsią taip, kaip jau yra suformulavęs Musolinis. Italija esą laukianti satisfakcijos ir tam ji turinti teisės. Kol to nesusilauksianti, ji atsisakanti pasirašyti betkurį tarptautinį pasižadėjimą, apribojantį ginklavimąsi.

Iš to matyti, kad italai jau visai atvirai reiškia savo užsimojimus į prancūzų valdomus kraštus. Žinant ligšiolinį prancūzų nusistatymą tuo pačiu atžvilgiu reikia manyti, kad tokie italų gąsdinimai geruoju nepasibaigs.

Hitlerio 50 m. amžiaus sukaktuvės

Balandžio 20 dieną Hitleris mini savo 50 metų amžiaus jubiliejų. Valdinių įstaigų įsakymu Hitlerio jubiliejus būsiąs minimas iškilmingai visoje Vokietijoje. Jubiliejaus išvakarėse visose valstybės bažnyčiose per visą pusvalandį buvo skambinama varpais. Visi namai iškilmių metu papuošti vėliavomis.

Į Hitlerio jubiliejaus iškilmes yra pakviesta daugelio valstybių atstovai. Gavę pakvietimus, išvyko ir Baltijos valstybių delegacijos. Lietuvai atstovauti išvyko vyriausias kariuomenės vadas gen. Raštikis, buvęs Klaipėdos gubernatorius, o dabar Lietuvos Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmų pirmininkas Kurkauskas ir Kauno miesto burmistras Merkys.

Kartu su Lietuvos delegacija į Berlyną nuvažiavo Estijos generalinio štabo viršininkas gen. Reekas ir Latvijos kariuomenės vadai gen. Hartmanis ir gen. Daukersas.

Lenkų spaudos žiniomis, Dancigo vokiečių nacionalistų vadas Forsteris Hitlerio jubiliejaus minėjimo dieną įteiksiąs jam Dancigo miesto garbės piliečio ženklą.

Rumunijos užsienių reikalų ministras Berlyne

Rumunijos užsienių reikalų ministras Gafencu nuvyko į Berlyną. Jis važiavo pro Lenkiją. Krokuvoje jis laukė Lenkijos užsienių reikalų ministras Bekas. Toliau abu ministrai daugiau kaip valandą laiko važiavo viename traukinio vagone ir ta proga aptarė šių dienų įtemptą tarptautinę nuotaiką ir savo kraštų politines sąlygas.

Min. Gafencu į Berlyną nuvyko balandžio 18 dieną. Ten jį pasitiko Vokietijos užsienių reikalų ministras Ribentropas. Rumunijos pasiuntinybė ir aukšti Vokietijos užsienių reikalų ministerijos valdininkai.

Pietų jūrose pilna karo laivų

Vokiečių žadėtos karo laivų gastrolės į Pietų jūras jau prasidėjo. Balandžio 18 d. iš Vokietijos karo uostų išplaukė į Ispanijos vandenis 2 kreiseriai, 2 divizijonai torpedininkų ir trys divizijonai povandeninių laivų—iš viso daugiau kaip 40 vienetų.

Laivai gastroliuosią iki gegužės 10 dienos. Tuo laiku jie aplankysią pietinę Ispaniją — Kadiksą, Alžeriją, Malagą ir kitus viduržemio jūros pakraščius.

Tuo atžvilgiu taip pat neatsilieka anglai ir prancūzai. Jie bendromis jėgomis ketina šiomis dienomis išsiųsti į pietų jūras apie 50 karo laivų.

Pažymėtina, kad ir vieni ir kiti sakosi karo laivus siunčią paprastiems kariniams pratimams. Tačiau žinant šių dienų nepaprastai rimtą tarptautinę padėtį, galima daryti išvadų, kad tai visas pirmiausia rūpi demonstracijos, o gal ir susirėmimas, jeigu pasitaikytų proga.

Įvairu-įdomu

Moterys laivų kapitonai

Dar netolimoj praeity sutikti moterį, vadovaujančią laivo įgulai, nebuvo retas dalykas. Dažnai pasitaikydavo, jog moterys, persirengusios vyrais, būdavo sumanūs piratų (jūros plėšikų) vadai. Panašiai nutinka ir dabartiniais laikais. Tiesa, piratų nėra taip gausu, kaip anuomet, bet negalima tvirtinti, kad jų visiškai stinga. Neseniai sugautos dvi moterys piratės savo pragaištinga veikla išplėtusios Kinijos pakraščiuose. Bet čia daugiau atsitiktinumo išdaiga, nes panašūs vadai paprastai nėra baigę jūrinių mokslų ir savo vietas užėmė daugiau susidėjusių aplinkybių dėka. Tuo tarpu paskutiniuose dešimtmečiuose išryškėja nemaža moterų, išlaikiusių reikalingus jūrininkų egzaminus ir vėliau tapusių laivų vadais. Kai kurios iš jų pasižymėdavo ir per laivų avarijas (nelaimingus atsitikimus).

1910 m. amerikietė panelė Foote vykusiai išlaikė kapitono laipsniui reikalingus egzaminus. Jos kelias į garbę nebuvo auksu grįstas, nes ištisus ketverius metus, persirengus vyro drabužiais, teko važinėti nususiuosius laivais, ir eiti pačias paprasčiausias pareigas. Nepaisant gerai pavykusių egzaminų, nė viena laivų bendrovė nesutiko ją priimti į tarnybą. Taip ir būtų likusi be darbo, jei ne vienas amerikietis milijonierius, kuris, perskaitęs laikraštyje žinutę apie moterį kapitoną, pavedė jai savo liuksusinę jachtą. Netrukus tas pats milijonierius ją vedė. Povestuvinei kelionei išvyksta į pietų jūras, kur jachta nuniro į dugną. Tolesni šios moters jūrininkės nuotykiai nežinomi. Tur būt, tuo jos, kaip kapitono, karjera ir pasibaigė. Pirmoji moteris kapitonas laimingai išvedęs laivą per Atlanto vandenyną, buvo ponia Badditz. Jos vyras buvo laivo gydytojas ir savo jaunają žmoną paėmė į laivą, kaip ligonių slaugytoją. Bekeliaujant ponia Bodditz daugiau domino jūrininkų amatas, nei ligoniai. Vėliau ji lankė jūrininkystės mokyklą, ją baigusi, kaip karininkas, plaukiojo danų laivais ir po didelių pastangų pasiekė viršūnių: gavo vadovauti visam laivui. Dar daugiau. Jai patikėjo vadovauti per nerimųjį Atlantą ir jos garbei tenka pasakyti, jog tą uždavinį laimingai atliko.

Gražiausia moteris, tapusi kapitonu, be abejo, buv. panelė Patkinson iš Bostono. Ji turėjo nuosavą puikią jachtą, kuriai pati ir vadovavo. Prieš tai Patkinson tarnavo vienuose Bostono prekybos namuose mašinistė, kol vieną dieną jai užtekėjo laimės saulė, ir laimėjo ištaigingą jachtą ir krūvą pinigų, skirtų trejų metų kelionei po pasaulį. Miss Patkinson neleido laiko laiko veltui. Bevažinėdama ji uoliai studijavo jūrininkystės mokslus ir darė įvairius bandymus. Po trejų metų ji išnuomojo jachtą pasiturinčiam amerikiečiui, pati likdama kapitonu. Kartą prie pietų Prancūzijos pakraščių ji savo sumanumu išgelbėjo prancūzų laivą ir atvilko į Marselio uostą.

Kad tačiau ne visada yra gera, jei laivui vadovauja moteris, rodo šis atsitikimas. Amerikos laivas „Sylvia", miss Feight vadovybėje, plaukė į Meksiką. Miss Feight buvo laivo savininko duktė ir atrodė gana gražiai. Taip išėjo, kad ją įsimylėjo du laivo karininkai — Flintas ir Mitchellis. Nedaug trūko, ir ant „Sylvios" denio būtų įvykusi drama. Bet miss Feight sugebėjo ne vien laivui vadovauti, bet ir karininkų jausmus atvėsinti, nes iš tikro mylėjo trečią karininką Rudyardą. Tačiau Flintas nieko apie tai nenorėjo žinoti ir sumanė pražudyti savo konkurentą — Rudyardą. Proga greit pasipynė, ir Rudyardas buvo apkaltintas dėl avarijos. Vargšui teko atsisveikinti su jūrininko uniforma. Tačiau to ji apgavystė netrukus iškilo aikštėn, ir tikrasis kaltininkas Flintas gavo 3 metus kalėjimo. Ar po to panelė kapitonas ištekėjo už Rudyardo, nežinia.

Verta pažymėti švedės Dagmara Brandstoem istorija. Jau keturiolikos metų ji pradėjo jūrininko karjerą. Iš pradžių jai teko patys juodžiausi ir sunkiausi darbai, bet ji kantriai juos dirbo ir niekas nežtarė, jog įgulos tarpe yra moteris, nes Dagmara vilkėjo vyrų drabužius, o plaukus buvo nusikirpusi. Ypatingai nejauku būdavo audrų metu, kai Dagmarai tekdavo darbuotis 60 metrų aukštyje, burlaivio stiebuose. Po kelerių metų, per kuriuos jai teko iškęsti daug vargo, ji pakopė aukštyn. Išlaikė vairininko egzaminus, o dar po kurio laiko, jai buvo patikėtas ir laivo vadovavimas. Artėjo iškilminga valanda — pirmosios savarankiškos kelionės pradžia. Viskas vyko sklandžiai, bet neilgai. Audros metu, būdama ant denio, Dagmara buvo bangų parblokšta. Sužeistają nugabeno į kajutę, ir tik dabar paaiškėjo, jog ji moteris.

Ne visos valstybės palankiai žiūri į moteris kapitonus. Danijoj ar Amerikoj panašūs įvykiai nebūtų laikomi prasižengimu. Tačiau Švedijos teisingumo organai į tai pažiūrėjo kitaip, ir Dagmarai Brandstoem atėmė įsigytą kapitono laipsnį. 6 mėn. išgulėjusi ligoninėj, ji ištekėjo už to ligoninės daktaro, ir vedybos pastatė tašką jos jūrininkiškai karjerai.

Buvusio rusų caro Nikalojaus II laikrodininkas buvo lietuvis

Nedaugelis Lietuvoje žino, kad Tolimuose Rytuose yra didelis skaičius lietuvių, kurie čia atsiblaškė iš Sibiro gilumos. Didelis lietuvių skaičius dar iki šiam laikui gyvena Charbine — Mandžiūrijoje, bet didesnė dalis iš jų persikėlė gyventi į Kiniją. Šanchajuje susikūrė gana graži lietuvių kolonija maždaug prieš 20 metų. Jai per 18 metų pirmininkavo ir nenuilstamai dirbo Steponas Neniškis.

Kilęs iš Svedasų miestelio Neniškis dar jaunučiu būdamas išvažiavo iš Lietuvos ir išvyko į Petrapilį, kur jis mokėsi ir užsiminėjo laikrodininkyste. Savo srityje jis buvo žymus specialistas, nes. vėliau rusų caras Nikalojus II buvo pakvietęs jį pas save būti imperatoriškų rūmų laikrodininu, kur jis pažino daugelį to laiko aukštų Rusijos valdininkų ir caro buvo apdovanotas 4 aukso medaliais už savo nuopelnus.

Kilus revoliucijai jam teko pergyventi daug vargo, ligi jis galutinai pasiekė Charbiną ir, užtrukęs ten neilgą laiką, persikėlė į Šanchajų, kur pradėjo tęsti savo amatą, kurį jis dirba iki šiam laikui. Vasario mėn. 1 d. atšventė savo 20 metų Kinijoje sukaktuves.

Šis žilagalvis senelis, kuriam jau artinasi 70 metų, sukūrė lietuvių koloniją Šanchajuje ir yra laikomas kolonijos tėvu. Jai jis pirmininkavo 18 ilgų metų ir visokiariopai padėjo vietos lietuviams. Daugelis lietuvių yra jam dėkingi už tai, kad jis juos šelpdavęs nedarbo metu ir net aprūpindavęs maistu, drabužiais ir butu.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Užsienyje dvigubai. Skelbimų kaina: Už kvadratinį centimetrą paskutiniame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas Liudvikas Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius Vincas Budrevičius.